

**МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

Н А К А З

23.12.2010

м. Київ

№ 472

Про затвердження Методичних рекомендацій з перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери благоустрою населених пунктів

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 7 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» та пункту 4 Національного плану дій щодо підвищення рівня благоустрою населених пунктів та прилеглих до них територій на 2010 - 2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.11.2009 №1320-р, та з метою перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері благоустрою населених пунктів

Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Методичні рекомендації з перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери благоустрою населених пунктів, що додаються.

2. Департаменту благоустрою, комунального обслуговування та міського електротранспорту (Ігнатенко О.П.) надіслати цей наказ до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій для використання у роботі та подальшого доведення до відома місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Шаповаленка В.Г.

**Перший заступник Міністра,
голова комісії з проведення
реорганізації Міністерства**

Г.М. Семчук

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
з питань житлово-комунального
господарства України
23.12.2010 № 472

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

1. Методичні рекомендації з перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери благоустрою населених пунктів (далі - Методичні рекомендації) розроблено відповідно до пункту 6 частини першої статті 7 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» та пункту 4 Національного плану дій щодо підвищення рівня благоустрою населених пунктів та прилеглих до них територій на 2010 - 2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.11.2009 №1320-р.

2. Метою Методичних рекомендацій є перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців у сфері благоустрою населених пунктів.

3. Методичні рекомендації можуть бути використані при здобутті фахівцями знань загальних аспектів благоустрою населених пунктів, законодавства у цій сфері, питань, пов'язаних із конкурсним відбором балансоутримувачів об'єктів благоустрою, правил благоустрою населених пунктів, проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою, визначення відновної вартості об'єктів благоустрою, питань контролю та відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою.

4. Методичні рекомендації містять примірний перелік тем навчально-тематичного плану з питань благоустрою населених пунктів з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері, напрямів розвитку та реформування житлово-комунального господарства, а саме:

- законодавство у сфері благоустрою населених пунктів (Додаток 1);
- стан та законодавство щодо утримання вулично-дорожньої мережі (Додаток 2);
- стан та законодавство щодо озеленення населених пунктів (Додаток 3);
- стан та законодавство у сфері поводження з побутовими відходами (Додаток 4);
- конкурсний відбір підприємств з утримання об'єктів благоустрою (Додаток 5);
- правила благоустрою території населених пунктів (Додаток 6);
- проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою (Додаток 7);
- визначення відновної вартості об'єктів благоустрою (Додаток 8);
- контроль у сфері благоустрою (Додаток 9);

відповідальність за порушення законодавства у сфері благоустрою (Додаток 10)

5. Особам, діяльність яких пов'язана зі сферою благоустрою населених пунктів, рекомендується проходити перепідготовку та підвищення кваліфікації відповідно до запропонованого переліку тем навчально-тематичного плану з питань благоустрою населених пунктів протягом двох днів один раз на п'ять років.

6. Доцільно під час викладання тематичного матеріалу з питань благоустрою населених пунктів для перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідних фахівців застосовувати слайди, графічні матеріали, а також прогресивні методи навчання - практичні заняття, ділові ігри, практичні розрахунки тощо.

До проведення занять крім вітчизняних спеціалістів можуть залучатися і іноземні.

Додаток 1
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Закон України "Про благоустрій населених пунктів" визначає правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямований на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини.

Благоустрій населених пунктів передбачає:

розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів;

організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного та іншого призначення;

створення умов для реалізації прав суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів.

Система благоустрою населених пунктів включає: управління у сфері благоустрою населених пунктів; визначення суб'єктів та об'єктів у сфері благоустрою населених пунктів; організацію благоустрою населених пунктів; стандартизацію і нормування у сфері благоустрою населених пунктів; фінансове забезпечення благоустрою населених пунктів; здійснення державного, самоврядного і громадського контролю у сфері благоустрою населених пунктів; встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

Цим законом встановлено повноваження Кабінету Міністрів України, центрального органу виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та інших органів влади.

Зокрема, до повноважень органів місцевого самоврядування у цій сфері належить:

затвердження місцевих програм та заходів благоустрою населених пунктів, забезпечення їх виконання;

створення в разі необхідності органів і служб для забезпечення здійснення з іншими суб'єктами комунальної власності благоустрою

населених пунктів, визначення повноважень цих органів (служб);
 організація забезпечення на території населеного пункту чистоти і порядку, дотримання тиші в громадських місцях;
 організація місць відпочинку для населення;
 розроблення схем санітарного очищення населених пунктів;
 затвердження правил благоустрою територій населених пунктів;
 визначення на конкурсних засадах підприємств, установ, організацій (балансоутримувачів), відповідальних за утримання об'єктів благоустрою;
 залучення на договірних засадах коштів і матеріально-технічних ресурсів юридичних та фізичних осіб для здійснення заходів з благоустрою населених пунктів;

здійснення контролю за станом благоустрою та утриманням територій, інженерних споруд та об'єктів, підприємств, установ та організацій, їх озелененням, охороною зелених насаджень, водних об'єктів тощо;

надання дозволу на розміщення на території об'єктів благоустрою будівель і споруд соціально-культурного, побутового, торговельного та іншого призначення, визначення обсягів пайової участі їх власників в утриманні об'єктів благоустрою;

визначення місць стоянок транспортних засобів на об'єктах благоустрою населених пунктів, графіків роботи кладовищ, зовнішнього освітлення та санітарного очищення території, термінів проведення робіт з реконструкції та капітального ремонту об'єктів благоустрою;

інформування населення про здійснення заходів з благоустрою;

визначення в установленому порядку розміру відшкодувань юридичними та фізичними особами за забруднення довкілля та інші екологічні збитки, спричинені порушенням законодавства у сфері благоустрою та охорони навколишнього природного середовища.

Суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів є органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, органи самоорганізації населення, громадяни.

До об'єктів благоустрою населених пунктів належать:

1) території загального користування: парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; пляжі; кладовища; інші території загального користування;

2) прибудинкові території;

3) території будівель та споруд інженерного захисту територій;

4) території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору та інші території в межах населеного пункту.

Елементами благоустрою є:

покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок відповідно до діючих норм і стандартів;

зелені насадження (у тому числі снігозахисні та протиерозійні) уздовж

вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах, інших об'єктах благоустрою загального користування, санітарно-захисних зонах, на прибудинкових територіях;

будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів;
засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами;
технічні засоби регулювання дорожнього руху;
будівлі та споруди системи інженерного захисту території;
комплекси та об'єкти монументального мистецтва;
обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків;
малі архітектурні форми;
інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

Об'єкти благоустрою використовуються відповідно до їх функціонального призначення для забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини на засадах їх раціонального використання та охорони з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, місцевих правил забудови, інших вимог, передбачених законодавством.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень визначають на конкурсних засадах відповідно до закону балансоутримувачів об'єктів благоустрою державної та комунальної форм власності.

Балансоутримувача об'єктів благоустрою, які перебувають у приватній власності, визначають їх власники.

Балансоутримувач забезпечує належне утримання та своєчасний ремонт об'єкта благоустрою власними силами або може на конкурсних засадах залучати для цього інші підприємства, установи, організації.

Власник об'єкта благоустрою за поданням його балансоутримувача щорічно затверджує заходи з утримання та ремонту цього об'єкта на наступний рік та передбачає кошти на виконання цих заходів. Балансоутримувач об'єкта благоустрою несе повну відповідальність за виконання затверджених заходів у повному обсязі.

На території об'єкта благоустрою відповідно до затвердженої містобудівної документації можуть бути розташовані будівлі та споруди торговельного, соціально-культурного, спортивного та іншого призначення. Власники цих будівель та споруд зобов'язані забезпечити належне утримання наданої їм у встановленому порядку земельної ділянки, а також можуть на умовах договору, укладеного з балансоутримувачем, забезпечувати належне утримання іншої закріпленої за ними території (прилеглої території) та/або брати пайову участь в утриманні об'єкта благоустрою. Межі закріпленої території та обсяги пайової участі визначає власник об'єкта благоустрою.

На об'єктах благоустрою забороняється:

виконувати земляні, будівельні та інші роботи без дозволу, виданого в установленому законодавством порядку;

самовільно влаштовувати городи, створювати, пошкоджувати або знищувати газони, самовільно висаджувати та знищувати дерева, кущі тощо;

вивозити і звалювати в не відведених для цього місцях відходи, траву, гілки, деревину, листя, сніг;

складувати будівельні матеріали, конструкції, обладнання за межами будівельних майданчиків;

самовільно встановлювати об'єкти зовнішньої реклами, торговельні лотки, павільйони, кіоски тощо;

встановлювати технічні засоби регулювання дорожнього руху без погодження з відповідними органами Міністерства внутрішніх справ України;

влаштовувати стоянки суден, катерів, інших моторних плавучих засобів у межах територій пляжів;

випасати худобу, вигулювати та дресирувати тварин у не відведених для цього місцях;

здійснювати ремонт, обслуговування та миття транспортних засобів, машин, механізмів у не відведених для цього місцях (крім випадків проведення негайного ремонту при аварійній зупинці).

Організацію благоустрою населених пунктів забезпечують місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до повноважень, установлених законом. Благоустрій здійснюється в обов'язковому порядку на всій території населеного пункту.

Фінансування місцевих програм з благоустрою населених пунктів проводиться за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів.

Фінансування державних програм благоустрою населених пунктів та програм з благоустрою об'єктів, які перебувають у державній власності, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Рішення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо благоустрою території певного населеного пункту є обов'язковим для виконання розміщеними на цій території підприємствами, установами, організаціями та громадянами, які на ній проживають.

Комплексним благоустроєм вважається проведення на визначеній території населеного пункту (мікрорайон, квартал, парк, бульвар, вулиця, провулок, узвіз тощо) комплексу робіт з улаштування (відновлення) покриття доріг і тротуарів, обладнання пристроями для безпеки руху, озеленення, забезпечення зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами, встановлення малих архітектурних форм, здійснення інших заходів, спрямованих на поліпшення технічного і санітарного стану території, покращання її естетичного вигляду.

Проектування, будівництво та реконструкція об'єктів комплексного благоустрою здійснюються на основі генерального плану населеного пункту, комплексних транспортних схем та схем організації дорожнього руху, детальних планів територій та проектів забудови території житлових районів, мікрорайонів (кварталів), планів червоних ліній з урахуванням природно-кліматичних умов і містобудівних особливостей населеного пункту, експлуатаційних, екологічних та санітарних норм і правил, умов безпеки руху транспорту та пішоходів, етапності будівництва, реконструкції і капітального ремонту.

Прийняття в експлуатацію об'єктів нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту будівель чи споруд без проведення комплексного благоустрою відповідної території забороняється.

Роботи з комплексного благоустрою територій, розташованих над інженерними мережами та комунікаціями, виконуються з дотриманням умов та нормативів щодо їх безпечної експлуатації.

Додаток 2
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

СТАН ТА ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО УТРИМАННЯ ВУЛИЧНО- ДОРОЖНЬОЇ МЕРЕЖІ

Стан.

Безумовно, одним з основних елементів благоустрою населених пунктів є їх вулично-дорожня мережа та розташовані на ній штучні споруди. Стан вулично-дорожньої мережі відслідковується за допомогою щорічних статистичних спостережень, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.07.2009 №193 "Звіт про дорожньо-мостове господарство" та Інструкція щодо заповнення форми звітності", який погоджено з Державним комітетом статистики України.

На жаль, стан вулиць і доріг населених пунктів, яких налічується близько 170 тис. км, у значній своїй кількості, можна визнати незадовільним. Більше половини мережі не відповідає вимогам безпеки руху.

Разом з тим, за даними Державної автомобільної інспекції України половина вулиць і доріг населених пунктів мають ті чи інші недоліки. Кожний третій кілометр дорожнього покриття має пошкодження. Потребують відновлення або становлення світлофорних об'єктів, відновлення дорожньої розмітки та дорожніх знаків.

За умов незадовільного технічного стану вулично-дорожньої мережі та технічних засобів організації дорожнього руху збільшується кількість дорожньо-транспортних пригод. А у зв'язку із збільшенням кількості транспортних засобів кількість дорожньо-транспортних пригод кожним роком невідмінно зростає.

В Україні лише біля 40% вулично-дорожньої мережі населених пунктів має удосконалене покриття проїзної частини. В той же час цей показник по державним автомобільним дорогам становить понад 80%.

Тільки 5% від загальної протяжності вулиць та доріг населених пунктів обладнано закритою дощовою каналізацією, що негативно позначається на експлуатації дорожнього покриття.

Нероздільно пов'язані з вулично-дорожньою мережею населених пунктів об'єкти зовнішнього освітлення. Однак, лише, 30% вулиць і доріг населених пунктів обладнано зовнішнім освітленням.

Необхідно пам'ятати - недостатня освітленість вулиць та доріг в населених пунктах сприяє зростанню кількості дорожньо-транспортних пригод, погіршенню криміногенної ситуації, санітарного стану населених пунктів України.

Загальна протяжність тротуарів та пішохідних доріжок з твердим покриттям становить близько 50 тис. км.

Загальна протяжність велосипедних доріжок з твердим покриттям становить 17 тис. км.

В Україні експлуатується понад 5 тис. автомобільних мостів, 1,5 тис. пішохідних мостів та 600 шляхопроводів.

Значне зростання інтенсивності руху, особливо великовагових навантажень, призводить до руйнування покриття проїзної частини вулично-дорожньої мережі населених пунктів та елементів конструкцій мостових споруд. Так, із загальної кількості мостів та шляхопроводів 7% має обмежену несучу спроможність або знаходиться в аварійному стані.

Кількість підприємств, що працюють в сфері дорожньо-мостового господарства, становить близько 800 од. При цьому зростає кількість приватних підприємств, що свідчить про розвиток конкурентного середовища в галузі.

Щорічно на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання об'єктів дорожньо-мостового господарства витрачається понад 2 млрд. грн.

У більшості областей не приділяється належної уваги комплексному підходу до вирішення проблем у дорожньо-мостовому господарстві. Значна кількість обласних державних адміністрацій та міських виконавчих комітетів не вживають достатніх заходів щодо запобігання руйнування дорожнього покриття, збереження елементів облаштування вулиць і доріг, підтримання належного санітарного стану, у тому числі стосовно зелених насаджень, недопущення самовільної забудови та прокладання інженерних комунікацій у межах смуги відведення та червоних ліній.

Крім того, на місцях бракує необхідних кваліфікованих служб для належного технічного нагляду за об'єктами вулично-дорожньої мережі, ведення технічної документації, інженерного забезпечення, планування обсягів робіт та їх фінансування.

Законодавство.

Сферу дорожньо-мостового господарства населених пунктів регулюють Закон України "Про автомобільні дороги", "Про джерела фінансування дорожнього господарства України", "Про дорожній рух", постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.94 N198 "Про затвердження Єдиних правил ремонту і утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, правил користування ними та охорони" тощо.

Базовим є Закон України "Про автомобільні дороги". Він визначає правові, економічні, організаційні та соціальні засади забезпечення функціонування автомобільних доріг, їх будівництва, реконструкції, ремонту та утримання в інтересах держави і користувачів автомобільних доріг.

Вулиці і дороги інших населених пунктів знаходяться у віданні органів місцевого самоврядування і є комунальною власністю.

Управління функціонуванням та розвитком вулиць і доріг населених пунктів здійснюється відповідними органами місцевого самоврядування, у віданні яких вони знаходяться.

Складовими вулиць і доріг населених пунктів є: проїзна частина вулиць і доріг, трамвайне полотно, дорожнє покриття, штучні споруди, споруди дорожнього водовідводу, технічні засоби організації дорожнього руху, зупинки міського транспорту, тротуари, пішохідні та велосипедні доріжки, зелені

насадження, наземні та підземні мережі.

Ділянки вулиць і доріг населених пунктів, що суміщаються з автомобільними дорогами державного значення, належать до Єдиної транспортної системи України і не підлягають приватизації. Питання виробничої діяльності комунальних служб на них, пов'язані із закриттям або обмеженням руху, погоджуються з органом державного управління автомобільними дорогами загального користування та відповідними державними органами з безпеки дорожнього руху.

Вулиці і дороги населених пунктів поділяються на магістральні дороги (безперервного руху та регульованого руху), магістральні вулиці загальноміського значення (безперервного руху та регульованого руху), магістральні вулиці районного значення, а також вулиці і дороги місцевого значення. Вулиці і дороги населених пунктів можуть передаватися безоплатно в державну власність за рішенням відповідних органів місцевого самоврядування та Кабінету Міністрів України.

Основними обов'язками органів місцевого самоврядування у частині управління функціонуванням і розвитком вулиць і доріг населених пунктів є:

забезпечення безперервних, безпечних, економічних та зручних умов руху транспортних засобів і пішоходів вулицями і дорогами населених пунктів;

організація будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг населених пунктів за встановленими для них державними стандартами та нормами;

видача дозволів на прокладання нових та ремонт існуючих мереж у межах "червоних ліній" вулиць і доріг населених пунктів;

завчасне оповіщення учасників руху і мешканців населених пунктів про строки та порядок тимчасового обмеження або припинення руху транспортних засобів;

здійснення статистичного обліку та паспортизації вулиць і доріг населених пунктів;

забезпечення дотримання норм природоохоронного законодавства у процесі будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг населених пунктів;

видача в установленому порядку дозволів на тимчасове припинення руху.

Органи місцевого самоврядування в частині управління функціонуванням і розвитком вулиць і доріг населених пунктів мають право:

вимагати від учасників дорожнього руху виконання вимог нормативно-правових актів України, що регулюють функціонування вулиць і доріг населених пунктів;

вимагати відшкодування збитків, завданих діями водіїв, пасажирів та пішоходів вулицям і дорогам населених пунктів;

вимагати дотримання норм природоохоронного законодавства учасниками дорожнього руху та ініціювати притягнення до адміністративної відповідальності за забруднення та засмічення вулиць і доріг населених пунктів;

встановлювати за погодженням з відповідними державними органами з безпеки дорожнього руху тимчасові обмеження на рух транспортних засобів

при проведенні ремонтних та інших робіт на вулицях і дорогах населених пунктів;

вимагати відшкодування збитків, завданих закриттям руху понад встановлені терміни виконання робіт на вулицях і дорогах населених пунктів;

координувати страхування штучних споруд, інженерних комунікацій, а також відповідальності за відшкодування збитків користувачам вулиць і доріг населених пунктів;

обмежувати або забороняти рух транспортних засобів, навантаження на вісь, загальна маса або габарити яких перевищують норми, визначені для них державними стандартами, у разі відсутності відповідного спеціального погодження.

Органи місцевого самоврядування, що управляють функціонуванням та розвитком вулиць і доріг населених пунктів, відповідають за: стан вулиць і доріг населених пунктів відповідно до діючих норм, у тому числі щодо безпеки руху транспортних засобів і пішоходів; якість робіт з проектування, будівництва, реконструкції, ремонту та утримання вулиць і доріг населених пунктів; розміщення технічних засобів організації дорожнього руху, об'єктів дорожнього сервісу та рекламоносіїв; відшкодування збитків користувачам вулиць і доріг населених пунктів, що виникли через їх незадовільний стан, у порядку, визначеному законом.

Межі вулиці за її шириною визначаються "червоними лініями". Розташування будь-яких об'єктів, будівель, споруд або їх частин у межах "червоних ліній" вулиці не допускається.

У межах червоних ліній міських вулиць і доріг забороняється: розміщувати гаражі, голубники та інші споруди й об'єкти, крім визначених відповідними державними будівельними нормами на дорожні об'єкти і цими Правилами; розміщувати контейнери та іншу тару для твердих побутових і харчових відходів; смітити, псувати дорожнє покриття, обладнання, зелені насадження; спалювати сміття, опале листя та інші відходи, складати їх для тривалого зберігання; скидати промислові, меліоративні і каналізаційні води в систему дорожнього зливостоку; встановлювати намети та влаштовувати місця для відпочинку; випасати худобу та свійську птицю; виконувати будь-які роботи без одержання на те дозволу у власника дорожнього об'єкта або уповноваженого ним органу та погодження з Державною автомобільною інспекцією України; причалювати на човнах до опор мостів, влаштовувати стоянку човнів у межах охоронної зони мостів; купатися, прати білизну, ловити рибу під мостами і в межах їх охоронних зон; палити на шляхопроводах, мостах, естакадах, пішохідних містках, у тунелях і підземних пішохідних переходах.

Власники та користувачі земельних ділянок, що межують з червоними лініями міських вулиць і доріг, зобов'язані: утримувати в належному стані виїзди з цих ділянок, запобігати винесенню на дорожні об'єкти землі, каміння та інших матеріалів, сміття; установлювати і утримувати в справному стані огорожі і вживати заходів для запобігання неконтрольованому виходу худоби та свійської птиці на дорожні об'єкти; у місцях розміщення споруд побутово-торгівельного призначення та інших будинків і споруд масового відвідування

влаштувати місця для стоянки транспортних засобів і виїзду на дорожні об'єкти.

Власники та користувачі земельних ділянок, а також власники (користувачі) малих архітектурних форм, інженерних комунікацій, що розташовані в межах червоних ліній міських вулиць і доріг, зобов'язані:

утримувати в належному стані зелені насадження, охоронні зони інженерних комунікацій, тротуари, обладнані стоянки автомобілів, трамвайне полотно та інші елементи дорожніх об'єктів;

забезпечувати прибирання сміття, снігу, опалого листя та інших відходів, а в разі потреби проводити обробку тротуарів протижеледними матеріалами;

забезпечувати належний технічний стан інженерних комунікацій, обладнання, споруд та інших використовуваних елементів дорожніх об'єктів відповідно до їх функціонального призначення та діючих нормативів;

у разі виявлення небезпечних умов в експлуатації споруд і об'єктів, їх аварій і руйнувань, що призвели до виникнення перешкод у дорожньому русі або загрожують збереженню елементів дорожніх об'єктів, негайно повідомляти власників дорожніх об'єктів або уповноважених ними органів, а також Державну автомобільну інспекцію;

дотримувати вимог діючих норм і правил щодо охорони дорожніх об'єктів.

Утримання вулично-дорожньої мережі населених пунктів здійснюється відповідно до затверджених Державним комітетом України з питань житлово-комунального господарства від 28.12.94 "Технічних правил ремонту та утримання міських вулиць та доріг".

Експлуатаційний стан вулично-дорожньої мережі повинен відповідати ДСТУ 3587-97 "Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги, вулиці та залізничні переїзди. Вимоги до експлуатаційного стану".

До номенклатури робіт з утримання вулично-дорожньої мережі населених пунктів відносяться:

планування узбіч, укосів насипів та виїмок доріг без підсипання ґрунту з прибиранням невеликих зсувів та обвалів;

видалення трави з обочин, кюветів і водовідвідних каналів;

косіння трави і бур'яну на ухилах насипів і виїмках дороги, а також засівання їх травою;

коткування ґрунтових та гравійних доріг;

знепилювання доріг із щебеневими та гравійними покриттями;

догляд за спученими і слабкими ділянками вулиць (доріг) шляхом тимчасових затірок і регулювання руху, відкриття і закриття повітряних воронок;

систематичне очищення покриттів від пилу, сміття, ґрунтових та інших наносів шляхом їх підмітання та миття, а також поливання покриттів водою під час спеки влітку;

заготівля і складування протижеледних матеріалів, хімічних реагентів;

своєчасне очищення вулиць та доріг від снігу та обробка їх фрикційними та іншими протижеледними матеріалами;

заготівля та встановлення тимчасових огорожувальних бар'єрів,

направних конусів та комплектів тимчасових знаків для обладнання місць проведення очищувальних робіт;

пропускання води каналами та іншими водовідвідними спорудами з ліквідацією в окремих місцях наносів снігу і льоду;

очищення і промивання водостічних та дренажних мереж, установлення бензо-, масло- та грязевловлювачів;

укладання і зняття утеплень з колодязів водостічної мережі та джерел протипожежного постачання;

пропарювання водостічних труб та джерел протипожежного постачання для ліквідації льодяних пробок;

перевірка снігосплавних ліній і організація контролю над снігосплавом, ліквідація снігових заторів на лініях снігосплаву;

очищення і миття дорожніх знаків, транспортних і пішохідних огорож та інших елементів дорожнього обладнання;

нанесення та відновлення дорожньої розмітки;

технічна паспортизація та інвентаризація об'єктів з періодичним обліком інтенсивності руху транспорту і пішоходів, інструментальним випробуванням міцності дорожнього одягу та замірами рівності та слизькості покриття;

ведення обліку та аналізу дорожньо-транспортних пригод, що сталися з причини незадовільних дорожніх умов;

розробка з подальшим погодженням з Державною автомобільною інспекцією України дислокації технічних засобів регулювання дорожнім рухом, які перебувають на балансі комунальних організацій;

розробка заходів щодо ліквідації умов виникнення місць концентрації дорожньо-транспортних пригод;

ремонт, фарбування, заміна окремих деталей світлофорів.

Додаток 3
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

СТАН ТА ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ОЗЕЛЕНЕННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

Стан.

Система озеленення населених пунктів являє собою сукупність озелених територій різного функціонального призначення, об'єднаних у взаємопов'язану систему інфраструктури населених пунктів.

Зелені насадження населених пунктів є їх складною системою і діляться на ряд категорій за функціональним принципом. Так, зелені насадження населених пунктів ефективно виконують своє призначення з: формування естетичності благоустрою населених пунктів; охорони водних джерел та пагорбів від ерозії; вітро- та шумозахисту; боротьби з забрудненням повітря; формування найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку населення.

При виборі дерев для посадки порівнюють їх газопоглинальні властивості та кількість листя.

Система озеленення населених пунктів характеризується великим ступенем складності, яка пов'язана із: складністю процесів, що відбуваються в населених пунктах в умовах активної взаємодії антропогенного та природного середовища; тісною залежністю від процесів розвитку населених пунктів, скороченням озелених територій при розширенні забудови; різноманіттю функцій та видів зелених насаджень, що складають систему озеленення, тощо.

Стан зеленого господарства відслідковується за допомогою щорічних статистичних спостережень, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 24.12.08 №401 "Звіт про зелене господарство та Інструкція щодо заповнення форми звітності", який погоджено з Державним комітетом статистики України.

Аналіз стану розвитку та утримання зелених насаджень засвідчує, що в більшості міст та селищ України за останні роки він погіршився.

Загальна площа зелених насаджень усіх видів в межах територій населених пунктів постійно зменшується і складає близько 640 тис.га.

В той час за підрахунками фахівців, обсяг територій зелених насаджень в населених пунктах для забезпечення потреб населення має бути збільшено як мінімум на 40%.

На одну тисячу мешканців України припадає близько 13,5 га усіх зелених насаджень. Площа зелених насаджень загального користування становить 163 тис. га.

На одну тисячу мешканців України припадає близько 3,4 га зелених

насаджень загального користування. Процент зелених насаджень загального користування охоплених доглядом складає 70%.

На утримання зелених насаджень щорічно витрачається близько 366 млн. грн. Середні витрати на утримання 1 га зелених насаджень становлять 4тис.грн.

Кількість підприємств, що працює в зеленому господарстві складає 534 од.

Разом з тим, в багатьох населених пунктах спостерігається неналежний догляд за зеленими насадженнями. Такий неналежний догляд за зеленими насадженнями призводить до погіршення їх санітарного стану, збільшення кількості сухостійних та заражених шкідниками і хворобами дерев.

Через неналежний догляд газони захаращені кульбабою та іншими бур'янами. Практично в населених пунктах вкрай слабо проводиться реконструкція зелених насаджень, що призводить до їх деградації. Головним чином проводяться лише аварійні роботи.

Недостатність коштів, які виділяються у місцевих бюджетах та заборгованість за надані послуги сприяли кризовому стану значної кількості комунальних підприємств зеленого господарства.

Викликає занепокоєння ситуація з забезпеченням регіонів власним насінням та садивним матеріалом. Характерним є занепад розсадницьких господарств. Більшість з них через відсутність підтримки органів влади на місцях і не стабільність замовлень на насіння та садивний матеріал перепрофільовані.

Таким чином, єдина система зонального вирощування посадкового матеріалу для забезпечення регіонів порушена. Насіння, яке імпортується в Україну в основному не пристосоване до кліматичних умов України. В Україні практично відсутні селекційні організації для вирощування вихідного посівного та садивного матеріалу для озеленення населених пунктів.

Як правило, при міськвиконкомах відсутні відділи, які б займались координацією та управлінням міськими зеленими зонами, як важливим компонентом природних ресурсів міста.

Органами місцевого самоврядування не забезпечується впровадження засад Закону України „Про благоустрій населених пунктів” щодо визначення на конкурсних засадах балансоутримувачів об'єктів благоустрою зеленого господарства комунальної власності на основі конкурсного відбору. Як наслідок, зелені насадження перебувають на утриманні різних власників, які в своїй більшості не мають відповідних фахівців та матеріально-технічних баз. Сукупність вищезазначених складових фактично робить значну частину зелених зон безгосподарними.

Також органами місцевого самоврядування повинні бути розроблені, як це передбачено розділом 15 Правил утримання зелених насаджень, плани розвитку зелених зон населених пунктів, які неможливо зробити без повної інвентаризації зелених насаджень.

Законодавство.

Відповідно до Закону України "Про благоустрій населених пунктів" охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах населених пунктів під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених насаджень, які

висаджені або вирости самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв.

Охорона, утримання та відновлення зелених насаджень на об'єктах благоустрою, а також видалення дерев, які вирости самосівом, здійснюються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою, а на земельних ділянках, переданих у власність, наданих у постійне користування або в оренду, - за рахунок коштів їх власників або користувачів відповідно до нормативів, затверджених у встановленому порядку.

Видалення дерев, кущів, газонів і квітників здійснюється в порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.06 №1045.

Розрахунок відновної вартості зелених насаджень здійснюється відповідно до Методики, затвердженої наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 12.05.2009 №127.

Негайне видалення пошкоджених дерев або кущів (їх частин) може здійснюватися підприємствами, установами, організаціями або громадянами в разі, якщо стан таких пошкоджених зелених насаджень загрожує життю, здоров'ю громадян, а також майну громадян та/або юридичних осіб.

У містах та інших населених пунктах ведеться облік зелених насаджень та складається їх реєстр за видовим складом та віком.

Облік зелених насаджень проводиться органами місцевого самоврядування.

Облік зелених насаджень проводиться на основі даних інвентаризації зелених насаджень, матеріалів лісовпорядкування в приміських лісах і лісопарках.

Інвентаризація зелених насаджень проводиться відповідно до Інструкції з інвентаризації зелених насаджень в населених пунктах, затвердженої наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України 24.12.01 №226.

Прийняття в експлуатацію об'єктів нового будівництва, реконструкції або капітального ремонту споруд та будівель, у проектній документації яких передбачається озеленення прибудинкової території, здійснюється державною комісією з обов'язковою участю органів місцевого самоврядування.

Базовим нормативно-правовим актом щодо утримання зелених насаджень є Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.06 №105.

Правила визначають правові та організаційні засади озеленення населених пунктів, спрямовані на забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини.

В зеленому господарстві важливе значення має наявність системи квітково-декоративного насінництва та розсадництва.

Закон України "Про насіння і садивний матеріал" містить основні положення, що регулюють виробництво, реалізацію та використання квітково-декоративного насіння і садивного матеріалу, на які затверджено державні

стандарти, визначають правові відносини між виробниками та споживачами насіння і садивного матеріалу та охороняють їх права.

Система насінництва та розсадництва квітково-декоративних рослин є комплексом взаємопов'язаних організаційних, наукових і агротехнічних заходів, спрямованих на забезпечення виробництва, реалізації та використання насіння і садивного матеріалу квітково-декоративних рослин.

Система втілюється у виробництво на засадах зонального ведення насінництва та розсадництва в різних ґрунтово-кліматичних зонах України.

Виробництво квітково-декоративного насіння і садивного матеріалу здійснюють установи, організації, підприємства різних форм власності та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності у різних ґрунтово-кліматичних зонах України, а також виробники, занесені до Державного реєстру виробників насіння і садивного матеріалу.

До Системи входять науково-дослідні установи, які здійснюють наукові дослідження у сфері насінництва і розсадництва квітково-декоративних рослин в різних ґрунтово-кліматичних зонах України.

Науково-дослідні установи та селекціонери-аматори на контрактній основі забезпечують виробників насіння і садивного матеріалу оригінальним (вихідним) насінням і садивним матеріалом, а також рекомендаціями з вирощування відповідних культур, потрібних для виробництва.

Рекомендації включають асортимент і сортимент рослин, біологічні та агротехнічні основи вирощування сортового насіння і садивного матеріалу, контроль посівних і сортових якостей.

Система складається з ланок оригінального, елітного і репродукційного насінництва та розсадництва і державного резервного насінневого фонду.

Функціонування оригінального насінництва та розсадництва забезпечують науково-дослідні установи та селекціонери-аматори.

Функціонування елітного насінництва та розсадництва забезпечують науково-дослідні установи, їх підрозділи та підприємства, установи і організації незалежно від їх форм власності, фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, занесені до Державного реєстру виробників насіння і садивного матеріалу.

Функціонування репродукційного насінництва та розсадництва забезпечують підприємства, установи і організації незалежно від їх форм власності, фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, занесені до Державного реєстру виробників насіння і садивного матеріалу.

Державний резервний насінневий фонд квітково-декоративних рослин створюється для забезпечення насінням районів, що не виробляють власного насіння або мають обмежені можливості його виробництва, надання допомоги в разі знищення або пошкодження насінницьких посівів внаслідок стихійного лиха, забезпечення сортооновлення, сортозаміни та реалізації насіння за міжнародними договорами.

Державний резервний насінневий фонд формується у розмірі однорічної чи дворічної потреби господарств у насінні квітково-декоративних рослин, визначених основними для використання в квітково-декоративному насінництві та розсадництві.

Пропозиції щодо обсягів формування державного резервного насінневого фонду квітково-декоративних рослин за рахунок коштів Державного бюджету готуються центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства у встановленому законодавством порядку.

Заготівлю насіння квітково-декоративних рослин у державний резервний насінневий фонд і його зберігання забезпечують підприємства і організації, визначені на конкурсних засадах органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства. Заготівля насіння проводиться за рахунок коштів Державного бюджету, відповідно до Закону України „Про насіння і садивний матеріал”.

Виробництво, заготівля, зберігання та використання насіння Державного резервного насінневого фонду здійснюється згідно з державними стандартами, нормами та правилами.

Однак, жодним Державним бюджетом України кошти на державний резервний насінневий фонд для насіння квітково-декоративних рослин не було передбачено.

Державний контроль у квітково-декоративному насінництві та розсадництві здійснює Українська державна квітково-декоративна насіннева інспекція відповідно до своїх повноважень.

Додаток 4
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

СТАН ТА ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Стан.

В Україні щорічно утворюється близько 50 млн.куб.м твердих побутових відходів (ТПВ), що дорівнює близько 12 млн. тонн. Загалом в Україні на полігонах та звалищах накопичено понад 1,13 млрд. м³ ТПВ. Середня норма утворення ТПВ однією людиною в Україні - 1,5 м³/рік (375 кг/рік)

Тільки 70% населення України охоплено послугами із вивезення ТПВ, в тому числі лише 30% в сільських населених пунктах. Це, призводить до щорічного утворення 24 тис. несанкціонованих звалищ, що займають площу 750 га. Таким чином, щорічно на несанкціоновані сміттєзвалища та лісосмуги потрапляє близько 20 млн. м³ ТПВ (5 млн. т.).

Зібрані ТПВ захоронюються на 4,5 тис. сміттєзвалищах і полігонах, загальною площею майже 7,8 тис. га.

Потужності значної кількості полігонів вже вичерпали свій ресурс, а самі сміттєзвалища стали фактором антропогенного навантаження на довкілля. Так, кількість сміттєзвалищ, які перевантажені складає 281 од. (6%), а 982 од. (22%) - не відповідають нормам екологічної безпеки.

Кількість недіючих (закритих) полігонів та сміттєзвалищ становить 205 од., загальною площею понад 454 га. На більшості з них органами місцевого самоврядування незадовільно здійснюється робота по догляду та моніторингу.

Системи утилізації фільтрату практично відсутні на всіх полігонах та звалищах, що збільшує їх техногенну небезпеку. Хоча значна частина сміттєзвалищ та полігонів знаходиться поряд із водними об'єктами та на ділянках, де активно проходять зсувні процеси, які сприяють витокам фільтрату. Частим явищем на сміттєзвалищах є пожежі, при яких активно забруднюється атмосферне повітря.

Неналежним чином проводиться робота з паспортизації, рекультивації та санації сміттєзвалищ. Так, потребує паспортизації понад 2029 сміттєзвалищ, близько 536 сміттєзвалищ потребують рекультивації та санації.

Через протидію з боку населення, природоохоронних, громадських організацій та відсутність у місцевих органах влади практики надання гарантій та компенсацій – виділення земельних ділянок під будівництво нових полігонів для ТПВ, потреба в яких сьогодні сягає близько 648 одиниць, стає в Україні дедалі складнішою проблемою.

Разом з тим, за оцінкою датських експертів, кількість полігонів в Україні

необхідно скоротити в сім разів через їх техногенну небезпеку та навантаження на навколишнє природне середовище.

Лише до 5% побутових відходів в Україні утилізується на двох сміттєспалювальних заводах в містах Києві та Дніпропетровську, обладнання яких застаріле та негативно впливає на екологію. Також експлуатується експериментальна сміттєспалювальна установка в м. Люботин Харківської області. У 26 містах впроваджується роздільне збирання побутових відходів, у 10 населених пунктах збудовані і будуються сміттєсортувальні станції.

Середній тариф поводження з ТПВ в Україні становить близько 29 грн/м³, у т.ч. за перевезення ТПВ дорівнює 21 грн/м³, а за захоронення – 8 грн/м³. В деяких містах захоронення коштує лише 3 грн/м³. Такі тарифи значно нижчі світових, що не забезпечує можливості дотримуватися відповідних технологічних норм та правил, а також впроваджувати сучасні технології. Наприклад, в Естонії – вартість поводження з побутовими відходами становить 80 грн/м³ (в 3 рази більше), в Данії та Швеції - 180 грн/м³ (в 7 разів більше), в Італії - 200 грн/м³ (в 8 разів більше).

На фінансування розвитку та утримання санітарної очистки у 2009 році було виділено близько 190 млн. гривень, що у порівнянні з 2008 роком менше на 4%. Найбільші обсяги фінансування сфери поводження з ТПВ були у Донецькій області (24 млн. грн.), Луганській області (22 млн. грн.) та Дніпропетровській області (18 млн. грн.).

Основними чинниками, що сприяють такому стану є невиконання місцевою владою вимог, визначених Законами України «Про житлово-комунальні послуги» та «Про відходи» в частині недостатнього фінансування розвитку і утримання об'єктів галузі, встановлення економічно - обґрунтованих тарифів та організації належного контролю за перевезенням, розміщенням і використанням полігонів і сміттєзвалищ.

Як наслідок підприємства галузі працюють в збиток, не оновлюють техніку, збільшується заборгованість із заробітної плати, порушуються графіки вивезення ТПВ, тим самим погіршуючи санітарно-епідемічну ситуацію, що може стати причиною виникнення та поширення інфекційних хвороб.

Також, в останні роки загальна кількість сміттєвозів зменшилась майже на 2 тис. одиниць і стала дорівнювати близько 4 тис. одиниць. Зношеність парку сміттєвозів в середньому по країні становить 69%.

Для багатьох населених пунктів, через відсутність коштів в бюджетах органів місцевого самоврядування, придбання хоча б одного сміттєвоза, не кажучи про приведення сміттєзвалища до екологічно-безпечного стану, стало проблемою, яку неможливо вирішити без допомоги держави.

Разом з тим, витрати населення на поводження з побутовими відходами становлять 0,2% середнього доходу, хоча світова практика показує, що такі витрати дорівнюють 1%, а то й більше.

Крім того, світовий досвід та практика показує, що вирішити питання пов'язані з вивезенням побутових відходів можливо завдяки введенню податку з виробників і імпортерів тари та упаковки, а також електропобутових товарів та товарів товарів, що при завершенні їх використання стають екологічно небезпечними для навколишнього середовища.

Через відсутність системи управління стихійним і неорганізованим ринком послуг, відсутності ліцензування господарської діяльності у цій сфері, а також у гонитві за прибутками, організації, що займаються перевезенням ТПВ не зупиняються перед порушенням законодавства про охорону довкілля. В багатьох випадках відходи з великих міст вивозяться на полігони малих міст та селищ, що створює додаткове навантаження на природне середовище.

Зазначені проблеми передусім викликані складним фінансово-економічним станом житлово-комунальної галузі в цілому, низькими тарифами за поводження з ТПВ та обмеженими можливостями місцевих бюджетів в частині фінансування розвитку та утримання об'єктів поводження з ТПВ. Через незадовільний контроль за суб'єктами поводження з ТПВ скорочуються обсяги відходів, які вивозяться на організовані полігони. Дедалі більше з'являється стихійних, несанкціонованих сміттєзвалищ у лісосмугах, приміських та незайнятих міських територіях.

Разом з проблемами забруднення довкілля, останнім часом набули актуальності питання оцінки ресурсного потенціалу пов'язаного з ТПВ. Зокрема, це стосується вкрай недостатнього використання побутових відходів як джерела вторинної сировини та в енергетичних цілях, а також використання полігонного газу на полігонах великих міст в рамках Кіотського протоколу.

До складу ТПВ входять такі компоненти: папір, картон (20-30%), харчові відходи (28-45%), дерево (1,5-4%), метал чорний (1,5-4,5%), метал кольоровий (0,2-0,3%), текстиль (4-7%), кістки (0,5-2%), скло (3-8%), шкіра, гума, взуття (1-4%), камені, фаянс (1-3%), пластмаса (1,5-5%), зметене сміття (7-18%), інше (1-3%). Теплотворна здатність ТПВ складає 1100-1400 ккал/кг, при середній вологовмісткості 35-40%.

Процентні співвідношення морфологічного складу ТПВ дуже умовні, оскільки на співвідношення складових впливають ступінь упорядкованості житлового фонду, сезони року, кліматичні й інші умови. У складі ТПВ постійно збільшується вміст паперу, пластмас, фольги, різного роду банок, поліетиленових плівок та інших упакувань. Особливо великі сезонні коливання харчових відходів - з 28% весною до 45% влітку та восени.

Розвиток сучасних технологій стримують низькі податки за забруднення навколишнього природного середовища, що робить захоронення побутових відходів найдешевшим методом поводження з ТПВ.

Вартість будівництва сміттєпереробного заводу складає близько 500-600 дол. США на 1т/рік. Таким чином, вартість заводу потужністю 100 тис. т. в рік може становити до 100 млн. дол. США (40-50% вартості заводу припадає на очисне обладнання для запобігання забруднення повітря).

За підрахунками, при будівництві сміттєпереробного заводу тариф на послуги з вивезення побутових відходів може збільшитись в 3-6 раз – з 25 грн. за 1 куб. м ТПВ до 75-150 грн. за 1 куб. м ТПВ (300-600 грн./т).

За останніми розрахунками, якщо враховувати вартість землі під полігон ТПВ, витрати з його будівництва та експлуатацію, включаючи утилізацію фільтрату, необхідне обладнання відповідно до ДБН, соціальні виплати населенню, яке проживає навколо, витрати з майбутньої його рекультивациі та

санації тощо, вартість такого полігону в 3-4 рази більше ніж будівництво сміттєпереробного або сміттєспалювального заводу. Це пов'язано також із запровадженими "зеленими тарифами" для переробки та утилізації ТПВ.

Законодавство.

Закон України "Про відходи" являється базовим для всіх відходів, який направлено більше на промислові відходи, в ньому викладені загальні аспекти поводження з відходами, включаючи побутові відходи.

Цей Закон регулює відносини, пов'язані з утворенням, збиранням і заготівлею, перевезенням, зберіганням, обробленням (переробленням), утилізацією, видаленням, знешкодженням та захороненням відходів, що утворюються в Україні, перевозяться через її територію, вивозяться з неї, а також з перевезенням, обробленням та утилізацією відходів, що ввозяться в Україну як вторинна сировина.

Відповідно до цього закону, під поводженням з побутовими відходами розуміються дії, спрямовані на запобігання утворенню побутових відходів, їх збирання, транспортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення.

Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

- забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, дотримання правил екологічної безпеки при поводженні з ними;
- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;

- сприяння максимально можливій утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;

- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами;

- організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;

- здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;

- сприяння створенню об'єктів поводження з відходами;

- забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами;

обов'язковий облік відходів на основі їх класифікації та паспортизації.

Закон України “Про відходи” визначена відповідальність Уряду, центральних органів виконавчої влади, Ради Міністрів АР Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Цим законом встановлені правові засади власності відходів, власності безхазяйних відходів, права і обов'язки суб'єктів у цій сфері, питання державного обліку, моніторингу та інформування, заходи і вимоги щодо запобігання або зменшення утворення відходів та екологічно безпечного поводження з ними, економічне забезпечення заходів щодо утилізації відходів і зменшення обсягів їх утворення, а також правопорушення законодавства і відповідальність.

Верховною Радою України прийнято вагомий Закон України “Про житлово-комунальні послуги”.

Цей закон передбачає правила гри на ринку житлово-комунальних послуг, у тому числі у сфері поводження з побутовими відходами, а також стратегічні напрямки розвитку цієї галузі, створення нормативної бази тощо. Закон України “Про житлово-комунальні послуги” визначив основні засади організаційних, господарських відносин, що виникають у сфері надання та споживання житлово-комунальних послуг, і зокрема в сфері поводження з побутовими відходами, між їх виробниками, виконавцями і споживачами, а також їх права та обов'язки.

Закон України “Про благоустрій населених пунктів” встановлено вимоги до поводження з побутовими відходами та санітарної очистки населених пунктів на ринкових засадах.

Виходячи з положень цих законодавчих актів центральний орган виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства України виконує наступні повноваження:

здійснення заходів щодо реалізації державної політики у сфері поводження з побутовими відходами, забезпечення розроблення та виконання державних програм у сфері поводження з побутовими відходами, планів та заходів у сфері поводження з побутовими відходами;

координація діяльності місцевих органів виконавчої влади у сфері поводження з побутовими відходами;

нормативно-методичне забезпечення з питань поводження з побутовими відходами;

розроблення та затвердження державних стандартів, норм і правил у сфері поводження з побутовими відходами;

погодження республіканських Автономної Республіки Крим, обласних (міст Києва та Севастополя) програм у сфері поводження з побутовими відходами;

встановлення за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення порядку розроблення, погодження та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів;

затвердження за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища правил експлуатації та утримання об'єктів поводження з побутовими відходами;

затверджує в установленому порядку методики визначення нормативів споживання послуг з вивезення ТПВ, витрат і втрат ресурсів, що використовуються у сфері поводження з ТПВ, вартості утримання та технічного обслуговування об'єктів поводження з ТПВ;

здійснює заходи щодо підвищення ефективності діяльності з надання послуг у сфері поводження з ТПВ;

реалізує в межах своєї компетенції державну політику у сфері благоустрою населених пунктів;

розробляє в межах повноважень системи нормативно-правових актів щодо формування тарифів на послуги з вивезення ТПВ, стандартів, нормативів, норм, порядків та правил у сфері послуг з вивезення ТПВ;

забезпечує контроль за дотриманням виконавцями послуг з вивезення ТПВ вимог стандартів, нормативів, норм, порядків і правил та видання приписів щодо усунення порушень у межах, встановлених законодавством;

розробляє типові договори;

проводить моніторинг стану розрахунків за послуги з вивезення ТПВ;

здійснює нормативно-правове забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій для здійснення контролю тарифів на послуги з вивезення ТПВ;

вирішує інші питання у сфері поводження з ТПВ відповідно до законодавства.

До повноважень органів місцевого самоврядування в сфері поводження з ТПВ:

виконання вимог законодавства про ТПВ;

розроблення та затвердження схем санітарного очищення населених пунктів та впровадження систем роздільного збирання побутових відходів;

організація збирання і видалення ТПВ, створення полігонів для їх захоронення;

затвердження місцевих і регіональних програм поводження з ТПВ та контроль за їх виконанням;

вжиття заходів для стимулювання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з ТПВ;

вирішення питань щодо розміщення на своїй території об'єктів поводження з ТПВ;

координація діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що знаходяться на їх території, в межах компетенції;

здійснення контролю за раціональним використанням та безпечним поводженням з ТПВ на своїй території;

ліквідацію несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів;

сприяння роз'ясненню законодавства про поводження з ТПВ серед населення, створення необхідних умов для стимулювання залучення населення до збирання і заготівлі окремих видів ТПВ як вторинної сировини;

надання дозволу на відведення на території села, селища, міста місць чи об'єктів для зберігання та захоронення ТПВ, сфера екологічного впливу функціонування яких згідно з діючими нормативами включає відповідну адміністративно-територіальну одиницю;

надання дозволів на будівництво або реконструкцію об'єкта поводження з ТПВ на відповідній території селища або міста у порядку, визначеному законодавством;

визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами";

затвердження норм надання послуг з вивезення побутових відходів";

здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарської діяльності у сфері поводження з ТПВ відповідно до законодавства;

затвердження правил благоустрою територій населених пунктів;

встановлення тарифів на послуги з вивезення ТПВ відповідно до законодавства;

затвердження норм споживання та якості послуг з вивезення ТПВ, контроль за їх дотриманням;

визначення виконавця послуг з вивезення ТПВ відповідно до законодавства;

визначення на конкурсних засадах підприємств, установ, організацій, відповідальних за утримання об'єктів сфери поводження з ТПВ;

управління об'єктами у сфері послуг з вивезення ТПВ, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації;

забезпечення населення послугами з вивезення ТПВ необхідного рівня та якості;

встановлення зручного для населення режиму роботи виконавців послуг з вивезення ТПВ;

інформування населення відповідно до законодавства про реалізацію місцевих програм у сфері поводження з ТПВ, а також щодо відповідності якості послуг з вивезення ТПВ нормативам, нормам, стандартам та правилам;

укладання договорів з підприємствами різних форм власності на виконання послуг з вивезення ТПВ;

здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів у сфері послуг з вивезення ТПВ.

Законом України "Про відходи" встановлені такі вимоги щодо поводження з побутовими відходами.

Поводження з побутовими відходами здійснюється відповідно до державних норм, стандартів і правил.

Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі житлових будинків, земельних ділянок укладають договори з юридичною особою, яка в установленому порядку визначена виконавцем послуг на вивезення побутових відходів, здійснюють оплату таких послуг та забезпечують роздільне збирання побутових відходів.

Збирання та перевезення побутових відходів у межах певної території

здійснюються юридичною особою, яка уповноважена на це органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах, спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Під час проектування житлових будинків, громадських, виробничих, складських та інших споруд передбачаються будівництво та облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання і зберігання побутових відходів, урн для побутових відходів.

З метою своєчасного збирання побутових відходів, створення безпечних умов для їх зберігання, вивезення з житлових масивів і внутрішньодворових територій, доріг загального користування та інших об'єктів благоустрою населених пунктів і проведення масових заходів обладнуються контейнерні майданчики, урни для побутових відходів.

Роздільне збирання побутових відходів здійснюється їх власниками згідно з методикою роздільного збирання побутових відходів.

Великогабаритні та ремонтні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів збираються окремо від інших видів побутових відходів, а також мають відокремлюватися на етапі збирання чи сортування та передаватися спеціалізованим підприємствам, що одержали ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами.

Перевезення побутових відходів здійснюється спеціально обладнаними транспортними засобами.

Орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах визначає виконавця послуг з перевезення побутових відходів з певної території населеного пункту.

Захоронення побутових відходів дозволяється тільки на спеціально обладнаних для цього полігонах/звалищах.

Під час обрання органами місцевого самоврядування або місцевими державними адміністраціями схеми санітарного очищення перевага надається пропозиціям, що передбачають більший ступінь перероблення чи утилізації побутових відходів.

Термічне оброблення (спалювання) побутових відходів дозволяється лише на спеціально призначених для цього підприємствах чи об'єктах.

Спалювання побутових відходів дозволяється лише на енергетичні цілі з метою одержання теплової та/або електричної енергії.

Забороняється проектування, будівництво та експлуатація полігонів побутових відходів без оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату.

Додаток 5
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

КОНКУРСНИЙ ВІДБІР ПІДПРИЄМСТВ З УТРИМАННЯ ОБ'ЄКТІВ БЛАГОУСТРОЮ

Відповідно до статті 15 Закону України "Про благоустрій населених пунктів" органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень визначають на конкурсних засадах балансоутримувачів об'єктів благоустрою державної та комунальної форм власності.

Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 11.11.05 N160 затверджено "Положення про порядок конкурсного відбору підприємств з утримання об'єктів благоустрою населених пунктів", яке визначає процедуру підготовки та проведення конкурсу з утримання та ремонту об'єктів благоустрою населених пунктів державної та комунальної власності, а також умови залучення на конкурсних засадах підприємств, установ, організацій.

Конкурс також може проводити балансоутримувач у разі неспроможності забезпечення належного утримання та своєчасного ремонту об'єктів благоустрою власними силами.

Конкурс проводиться за умови: визначення організатором конкурсу необхідності його проведення; закінчення строку дії або розірвання договору з попереднім виконавцем робіт з утримання та/або ремонтом об'єктів благоустрою населених пунктів.

Конкурс на утримання та/або ремонт об'єктів благоустрою може проходити за одним об'єктом, одночасно за декількома об'єктами благоустрою даного населеного пункту або в цілому за населеним пунктом.

За умови закінчення строку дії або розірвання договору з попереднім виконавцем робіт з утримання та/або ремонтом об'єктів благоустрою конкурс має проводитись не пізніше ніж за один місяць до настання такого строку.

Організатор готує конкурсну документацію, яка повинна містити:
найменування, місцезнаходження, контактні телефони організатора;
найменування об'єкта/об'єктів благоустрою, щодо якого/яких проводиться конкурс з його/їх утримання та/або ремонту;

умови для проведення конкурсу;
прізвища, посади, адреси та номери контактних телефонів посадових осіб, уповноважених здійснювати зв'язок з учасниками конкурсу;

кваліфікаційні вимоги до учасників конкурсу про: наявну матеріально-технічну базу; кваліфікацію працівників; досвід роботи з утримання та/або

ремонті об'єктів благоустрою; відповідний дозвіл або ліцензію на виконання певних робіт чи надання послуг згідно із законодавством, які потрібні для утримання та/або ремонту об'єктів благоустрою;

критерії відповідності учасника встановленим кваліфікаційним вимогам; перелік документів, оригінали або копії яких подаються учасниками конкурсу для підтвердження відповідності учасників установленим кваліфікаційним вимогам;

обсяг робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою; вимоги щодо якості виконання робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою з посиланням на стандарти, нормативи, норми та правила; кількісний склад об'єкта/об'єктів благоустрою;

місцезнаходження об'єкта/об'єктів благоустрою;

технічний стан об'єкта/об'єктів благоустрою;

проект договору про виконання робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою, який укладатиметься після конкурсу, та термін його дії;

вимоги до конкурсних пропозицій;

розрахунок вартості робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою чи посилання на нормативно-правовий акт, відповідно до якого вона розраховується;

критерії оцінки конкурсних пропозицій: вартість робіт; забезпеченість учасника конкурсу матеріально-технічним обладнанням; наявність працівників відповідної кваліфікації (з урахуванням пропозицій щодо залучення співвиконавців); фінансова спроможність учасника конкурсу; строки виконання робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою; наявність позитивного досвіду роботи з утримання та/або ремонту об'єктів благоустрою відповідно до вимог стандартів, нормативів, норм та правил;

можливість проведення організатором конкурсу зборів його учасників з метою надання запитів/роз'яснень щодо змісту конкурсної документації та внесення змін до неї;

способи, місце та кінцевий строк подання конкурсних пропозицій;

місце, день та час розкриття конвертів з конкурсними пропозиціями.

Організатор конкурсу утворює і затверджує комісію, до складу якої входять представники організатора конкурсу, підприємств житлово-комунального господарства, а також (за їх згодою) представники територіального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів, які не пізніше ніж за три дні до закінчення строку подання конкурсних пропозицій дали свою згоду бути членами конкурсної комісії. Головою конкурсної комісії призначається представник організатора конкурсу.

До складу конкурсної комісії не можуть входити представники учасника конкурсу та особи, що є його близькими родичами (чоловік, дружина, діти, батьки, брати, сестри, онуки) та інші зацікавлені особи.

Передбачені конкурсною документацією умови проведення конкурсу є обов'язковими для конкурсної комісії та його учасників.

Конкурсна комісія опубліковує в друкованих засобах масової інформації оголошення про проведення конкурсу, а також про способи і місце отримання

конкурсної документації.

Кінцевий строк для подання конкурсних пропозицій не може бути менший ніж тридцяти календарних днів з дати опублікування оголошення про проведення конкурсу в друкованих засобах масової інформації.

Організатор конкурсу може встановити плату за надання конкурсної документації, яка не повинна перевищувати вартості підготовки та розповсюдження такої документації. Плата за участь у конкурсі вноситься на рахунок його організатора.

Конкурсна документація надається або надсилається організатором конкурсу його учаснику протягом трьох робочих днів після надходження від учасника заявки про участь у конкурсі.

Учасник конкурсу має право не пізніше ніж за сім календарних днів до закінчення строку подання конкурсних пропозицій письмово звернутися за роз'ясненням щодо змісту конкурсної документації до організатора конкурсу, який надає йому письмову відповідь протягом трьох робочих днів.

Організатор конкурсу має право не пізніше ніж за сім календарних днів до закінчення строку подання конкурсних пропозицій внести зміни до конкурсної документації, про що повідомляє протягом трьох робочих днів усіх учасників конкурсу, які отримали конкурсну документацію.

У разі несвоєчасного внесення змін до конкурсної документації або надання роз'яснень щодо її змісту організатор конкурсу повинен продовжити строк подання конкурсних пропозицій не менше ніж на сім календарних днів.

При проведенні організатором конкурсу зборів його учасників з метою надання роз'яснень щодо змісту конкурсної документації ведеться протокол, який надається протягом трьох робочих днів усім учасникам.

Для участі в конкурсі його учасники подають оригінали або засвідчені в установленому законодавством порядку копії документів, передбачених конкурсною документацією.

Конкурсна пропозиція подається особисто або надсилається поштою конкурсній комісії у конверті, на якому зазначаються повне найменування і місцезнаходження організатора та учасника конкурсу, перелік об'єктів благоустрою, щодо утримання та/або ремонту яких подається пропозиція. На конверті з конкурсною пропозицією повинно бути написано великими буквами "КОНКУРСНА ПРОПОЗИЦІЯ".

Конверти з конкурсними пропозиціями, що надійшли після закінчення строку їх подання, не розкриваються і повертаються учасникам конкурсу.

Організатор конкурсу може прийняти до закінчення строку подання конкурсних пропозицій рішення щодо його продовження, якщо учасники через об'єктивні причини не можуть подати конкурсні пропозиції у встановлений строк. Про своє рішення, а також зміну місця, дня та часу розкриття конвертів організатор конкурсу повинен повідомити всіх учасників конкурсу, яким надіслана конкурсна документація.

Учасник конкурсу має право відкликати власну конкурсну пропозицію або внести до неї зміни до закінчення строку подання пропозицій.

Конкурсні пропозиції реєструються конкурсною комісією в журналі обліку або в реєстрі. На запит учасника конкурсу конкурсна комісія

підтверджує надходження його конкурсної пропозиції із зазначенням дати та часу.

Розкриття конвертів з конкурсними пропозиціями проводиться в день закінчення строку їх подання у місці та час, передбачених конкурсною документацією, в присутності учасників або вповноважених ними осіб.

Розкриття конверта з конкурсною пропозицією може проводитися за відсутності учасника конкурсу або вповноваженої ним особи. Під час розкриття конвертів з конкурсними пропозиціями конкурсна комісія перевіряє наявність та правильність оформлення документів, подання яких передбачено конкурсною документацією, а також оголошує інформацію про найменування та місцезнаходження кожного учасника конкурсу, критерії оцінки пропозицій.

Під час розгляду конкурсних пропозицій конкурсна комісія має право звернутися до учасників конкурсу за роз'ясненням щодо їх змісту або провести консультації з окремими учасниками.

За результатами розгляду конкурсних пропозицій конкурсна комісія має право відхилити їх з таких причин: учасник конкурсу не відповідає кваліфікаційним вимогам, передбаченим конкурсною документацією; конкурсна пропозиція не відповідає конкурсній документації.

Рішення про відмову в участі у конкурсі приймається організатором в разі: ліквідації учасника конкурсу, визнання його банкрутом або порушення проти нього справи про банкрутство; установлення факту подання недостовірної інформації, яка впливає на прийняття рішення.

Конкурс може бути визнаний таким, що не відбувся, у разі: неподання конкурсних пропозицій; відхилення всіх конкурсних пропозицій.

У разі прийняття конкурсною комісією рішення про визнання конкурсу таким, що не відбувся, організатор конкурсу письмово повідомляє про це всіх його учасників протягом трьох робочих днів з дня прийняття такого рішення та організовує підготовку нового конкурсу протягом десяти календарних днів.

Конкурсні пропозиції оцінюються конкурсною комісією за критеріями, установленними в конкурсній документації.

Переможцем конкурсу визначається його учасник, що відповідає кваліфікаційним вимогам, може забезпечити виконання робіт відповідної якості і конкурсна пропозиція якого визнана найкращою за результатами оцінки.

Одним з головних критеріїв визначення переможця конкурсу є вартість.

Рішення про результати проведення конкурсу приймається конкурсною комісією на закритому засіданні в присутності більше половини її складу відкритим голосуванням простою більшістю голосів. У разі рівного розподілу голосів ухвальним є голос голови конкурсної комісії.

Рішення конкурсної комісії оформляється протоколом, який підписується усіма членами комісії, що брали участь у голосуванні.

Витяг з протоколу засідання конкурсної комісії про результати проведення конкурсу підписується головою та секретарем конкурсної комісії і надсилається протягом трьох календарних днів усім учасникам конкурсу. Витяг з протоколу має включати розшифровку результатів оцінки конкурсу за критеріями щодо кожного з його учасників.

Переможець конкурсу оголошується на відкритому засіданні конкурсної

комісії, на яке запрошуюються всі його учасники або вповноважені ним особи.

З переможцем конкурсу протягом п'яти календарних днів після прийняття конкурсною комісією відповідного рішення укладається договір про виконання робіт з утримання та/або ремонту об'єкта/об'єктів благоустрою, за якими проходив конкурсний відбір.

У разі, якщо в конкурсі взяв участь тільки один учасник і його пропозиція не була відхилена, з ним укладається договір про виконання робіт з утримання та/або ремонту об'єктів благоустрою.

Фінансування роботи з підготовки та проведення конкурсу здійснюється його організатором за рахунок власних коштів.

У разі, коли конкурс не відбувся, унесена його учасниками плата повертається їм, а витрати на підготовку конкурсу відшкодовуються за рахунок його організатора.

Якщо конкурс відбувся, унесена його учасниками плата не повертається і використовується для покриття витрат, пов'язаних з його підготовкою та проведенням.

Спори, що виникають у результаті проведення конкурсу, розглядаються в установленому законодавством порядку.

Додаток 6
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

ПРАВИЛА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Правила благоустрою території населеного пункту - нормативно-правовий акт, яким установлюється порядок благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою.

Правила розробляються для всіх сіл, селищ, міст органами місцевого самоврядування у відповідності до Закону України "Про благоустрій населених пунктів" та "Про місцеве самоврядування в Україні" і затверджуються ними у встановленому законодавством порядку.

Органи місцевого самоврядування в Правилах визначають правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою території населеного пункту для забезпечення створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини.

Правила мають сприяти забезпеченню в населеному пункті чистоти і порядку на об'єктах благоустрою населених пунктів, за недодержання яких передбачено адміністративну відповідальність.

Органи місцевого самоврядування забезпечують вільний доступ населення до затверджених Правил.

Правила складаються з текстової та графічної частин.

Текстова частина Правил включає:

1) Визначення сфери дії Правил та учасників правовідносин у цій сфері.

У цьому розділі Правил визначається їх спрямованість стосовно правових, економічних, екологічних, соціальних та організаційних засад благоустрою території населеного пункту, а також щодо створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини.

2) Забезпечення державних, громадських та приватних інтересів, відкритості та доступності Правил.

Забезпечення державних, громадських та приватних інтересів у сфері благоустрою населених пунктів здійснюється за рахунок їх врахування під час розроблення та реалізації Правил. З метою такого забезпечення органи місцевого самоврядування мають оприлюднити та організувати відкритість та доступність Правил. Правила слід опублікувати у засобах масової інформації, у тому числі на Інтернет-сайті органу місцевого самоврядування (за наявності).

3) Участь громадян, громадських організацій у виконанні Правил.

У цьому розділі, наводяться умови співпраці органу місцевого самоврядування з громадянами, громадськими організаціями, громадськими інспекторами благоустрою населених пунктів. Необхідно відобразити підходи щодо залучення громадськості до благоустрою населених пунктів, співпраці з

органами місцевого самоврядування.

4) Порядок громадського обговорення проекту Правил.

На етапі розроблення Правил орган місцевого самоврядування має оприлюднити їх проект на громадських слуханнях, у місцевих засобах масової інформації, у тому числі на Інтернет-сайті (за наявності).

5) Порядок внесення змін до Правил.

Внесення змін до Правил здійснюється органами місцевого самоврядування у встановленому законодавством порядку. Рекомендується щорічно або за необхідності раніше розглядати питання щодо доцільності внесення змін до Правил. Особливу увагу звертати на оновлення короткострокових заходів з благоустрою території населеного пункту.

6) Порядок здійснення благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою.

Управління у сфері благоустрою населених пунктів забезпечують органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

До організації благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою органи місцевого самоврядування залучають підприємства, установи, організації усіх форм власності, громадські організації та мешканців.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень визначають на конкурсних засадах балансоутримувачів об'єктів благоустрою державної та комунальної форм власності.

Балансоутримувача об'єктів благоустрою, які перебувають у приватній власності, визначають їх власники.

Балансоутримувач забезпечує належне утримання та своєчасний ремонт об'єкта благоустрою власними силами або може на конкурсних засадах залучати для цього інші підприємства, установи, організації.

На території об'єкта благоустрою відповідно до затвердженої містобудівної документації можуть бути розташовані будівлі та споруди торговельного, соціально-культурного, спортивного та іншого призначення. Власники цих будівель та споруд зобов'язані забезпечити належне утримання наданої їм у встановленому порядку земельної ділянки, а також можуть на умовах договору, укладеного з балансоутримувачем, забезпечувати належне утримання іншої закріпленої за ними території (прилеглої території) та/або брати пайову участь в утриманні об'єкта благоустрою. Межі закріпленої території та обсяги пайової участі визначає власник об'єкта благоустрою.

Проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів здійснюється відповідно до Порядку, затвердженого центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства.

Також у цьому розділі Правил відображається порядок узгодження з органом місцевого самоврядування виконання робіт на територіях загального користування та вимоги до освітлення об'єктів благоустрою.

7) Заходи з реалізації проекту благоустрою території населеного пункту.

Власник об'єкта благоустрою за поданням його балансоутримувача щорічно затверджує заходи з утримання та ремонту цього об'єкта на наступний рік та передбачає кошти на виконання цих заходів. Балансоутримувач об'єкта благоустрою несе повну відповідальність за виконання затверджених заходів у

повному обсязі.

Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів, утримання та ремонт об'єктів благоустрою здійснюється за рахунок коштів їх власників або користувачів, якщо це передбачено умовами відповідних договорів, а також за рахунок пайових внесків власників будівель і споруд, розміщених на території об'єкта благоустрою, інших передбачених законом джерел фінансування.

Фінансування заходів з благоустрою населених пунктів може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, добровільних внесків юридичних осіб та громадян, інших джерел, передбачених законом.

8) Вимоги до впорядкування території підприємств, установ, організацій.

Органи місцевого самоврядування встановлюють вимоги до підприємств, установ, організацій, громадян щодо утримання та впорядкування території, які закріплені за ними.

Підприємства, установи, організації, громадяни мають забезпечити благоустрій земельних ділянок, наданих їм на праві власності чи праві користування відповідно до законодавства.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть передавати об'єкти благоустрою на баланс підприємствам, установам, організаціям відповідно до статті 15 Закону України "Про благоустрій населених пунктів".

Балансоутримувач об'єкта благоустрою з метою належного його утримання та здійснення своєчасного ремонту може залучати для цього на умовах договору інші підприємства, установи, організації.

Підприємства, установи, організації, які розміщуються на території об'єкта благоустрою, можуть утримувати закріплену за ними територію та брати пайову участь в утриманні цього об'єкта.

Підприємства, установи, організації зобов'язані утримувати закріплені за ними на умовах договору з балансоутримувачем території в належному стані відповідно до законодавства та умов договору.

Межі та режим використання закріпленої за підприємствами, установами, організаціями території визначають відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою.

Посадові особи підприємств, установ, організацій несуть відповідальність за невиконання заходів з благоустрою, а також за дії чи бездіяльність, що призвели до завдання шкоди майну та/або здоров'ю громадян, на власних та закріплених за підприємствами, установами, організаціями територіях.

9) Вимоги до утримання зелених насаджень на об'єктах благоустрою загального користування (міських лісів, парків, скверів, бульварів, садів, рекреаційних зон тощо).

У цьому розділі Правил встановлюються вимоги до утримання зелених насаджень.

Утримання зелених насаджень населених пунктів здійснюється відповідно до Правил, затверджених центральним органом виконавчої влади з

питань житлово-комунального господарства.

Охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах населених пунктів під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених насаджень, які висаджені або вирости самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв.

Охорона, утримання та відновлення зелених насаджень на об'єктах благоустрою, а також видалення дерев, які вирости самосівом, здійснюються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою, а на земельних ділянках, переданих у власність, наданих у постійне користування або в оренду, - за рахунок коштів їх власників або користувачів відповідно до нормативів, затверджених у встановленому порядку.

Видалення дерев, кущів, газонів і квітників здійснюється в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Негайне видалення пошкоджених дерев або кущів (їх частин) може здійснюватися підприємствами, установами, організаціями або громадянами в разі, якщо стан таких пошкоджених зелених насаджень загрожує життю, здоров'ю громадян, а також майну громадян та/або юридичних осіб.

Органи місцевого самоврядування організують і проводять облік зелених насаджень та складають їх реєстр за видовим складом та віком.

10) Вимоги до утримання будівель і споруд інженерного захисту території.

У цьому розділі Правил встановлюються вимоги до утримання будівель і споруд інженерного захисту території.

Утримання та благоустрій прибудинкової території багатоквартирного житлового будинку, належних до нього будівель, споруд проводиться балансоутримувачем цього будинку або підприємством, установою, організацією, з якими балансоутримувачем укладено відповідний договір на утримання та благоустрій прибудинкової території.

Благоустрій присадибної ділянки проводиться її власником або користувачем цієї ділянки.

Власник або користувач присадибної ділянки може на умовах договору, укладеного з органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування, забезпечувати належне утримання території загального користування, прилеглої до його присадибної ділянки.

Благоустрій присадибної ділянки, на якій розміщені житлові будинки, господарські будівлі та споруди, що в порядку, визначеному законодавством, взяті на облік або передані в комунальну власність як безхазяйні, проводиться відповідним органом місцевого самоврядування.

Утримання споруд інженерного захисту території здійснюється його балансоутримувачем відповідно до вимог законодавства.

11) Вимоги до санітарного очищення території.

Формування системи поводження з відходами здійснюється шляхом використання найбільш ефективних і безпечних технологій за мінімальних економічних витрат, найбільш вигідних для того чи іншого населеного пункту

схем і методів збирання, перевезення та знешкодження цих відходів з урахуванням щільності забудови, типів та наявного парку сміттєвозів, сміттєзбірників у порядку, визначеному законодавством.

В Правилах встановлюються вимоги до утворювачів побутових відходів та підприємств, установ, організацій, що здійснюють свою діяльність в цій сфері.

Зокрема, встановлюються вимоги до роздільного збирання побутових відходів, до перевізників побутових відходів відносно впорядкування і відстеження руху від їх утворювачів до місць захоронення, враховуючи наявні переробні та утилізуючі об'єкти поводження з побутовими відходами. При цьому в Правилах мають бути чітко визначені місцезнаходження таких об'єктів.

12) Інші вимоги, передбачені Законом України "Про благоустрій населених пунктів" та іншими законами.

У цьому розділі можуть встановлюватись додаткові вимоги в сфері благоустрою населених пунктів, у тому числі відносно забезпечення в населеному пункті чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші та паління цигарок в громадських місцях, проведення культурно-масових та мітингових заходів, а також щодо роботи атракціонів, виставок, ярмарок тощо.

13) Перелік установлених законом обмежень (обтяжень) на використання земельних ділянок об'єктів благоустрою.

Необхідно встановити обмеження на об'єктах благоустрою та заборонити:

виконувати земляні, будівельні та інші роботи без дозволу, виданого в установленому законодавством порядку;

самовільно влаштовувати городи, створювати, пошкоджувати або знищувати газони, самовільно висаджувати та знищувати дерева, кущі тощо;

вивозити і звалювати в не відведених для цього місцях відходи, траву, гілки, деревину, листя, сніг;

складувати будівельні матеріали, конструкції, обладнання за межами будівельних майданчиків;

самовільно встановлювати об'єкти зовнішньої реклами, торговельні лотки, павільйони, кіоски тощо;

встановлювати технічні засоби регулювання дорожнього руху без погодження з відповідними органами Міністерства внутрішніх справ України;

влаштовувати стоянки суден, катерів, інших моторних плавучих засобів у межах територій пляжів;

випасати худобу, вигулювати та дресирувати тварин у не відведених для цього місцях;

здійснювати ремонт, обслуговування та миття транспортних засобів, машин, механізмів у не відведених для цього місцях (крім випадків проведення негайного ремонту при аварійній зупинці).

Також, рекомендується на об'єктах благоустрою заборонити:

здійснювати несанкціоноване підключення до інженерних мереж;

очищати дахи від снігу та льоду, виконувати земляні, будівельні та інші роботи без встановлення тимчасової огорожі на прилеглих територіях;

залишати транспортні засоби, машини, механізми у невідведених для

цього місцях;

захарашувати пожежні проїзди на територіях, прилеглих до житлових будинків;

захарашувати балкони, лоджії, вікна і під'їзди будівель та споруд предметами і матеріалами, які негативно впливають на естетичний вигляд та архітектуру їх фасадів;

викидати відходи, траву, гілки, деревину, листя поза контейнери і урни;

спалювати відходи, траву, гілки, деревину, листя;

наклеювати інформаційні, агітаційні та рекламні листівки, оголошення і плакати у невідведених для цього місцях;

робити написи, малюнки на стінах будинків, споруд, парканах, тротуарах, шляхах, набережних тощо без погодження в установленому законодавством порядку тощо.

14) Здійснення контролю за виконанням Правил.

Вказується хто здійснює контроль у сфері благоустрою на даній території.

15) Встановлена законом відповідальність громадян та юридичних осіб за порушення Правил.

Вказується встановлена законодавством відповідальність громадян та юридичних осіб за порушення Правил.

Рекомендується посилатись на конкретну статтю законодавчого акту та міру відповідальності за порушення, включаючи питання відшкодування збитків завданих об'єкту благоустрою.

16) Перелік законодавчих та нормативно-правових актів, на основі яких діють Правила.

В цьому переліку мають бути відображені законодавчі та нормативно-правові акти, на основі яких діють Правила.

Текстова частина Правил благоустрою території населеного пункту може включати інші питання відповідно до законодавства.

Графічна частина Правил включає:

1) План благоустрою території населеного пункту з визначенням заходів з реалізації цього плану та термінів їх виконання.

План благоустрою території населеного пункту має містити заходи з його реалізації: короткострокові - до одного року, середньострокові - від одного до п'яти років та довгострокові - понад п'яти років.

План має містити конкретні терміни виконання заходів з благоустрою території населеного пункту та відповідальних виконавців за їх реалізацію.

Рекомендується щорічно переглядати перелік заходів з благоустрою території населеного пункту з метою актуалізації плану та внесення відповідних змін до Правил.

2) Схему обмежень використання територій об'єктів благоустрою.

Схематично встановлюються обмеження використання територій об'єктів благоустрою населеного пункту з визначенням таких обмежень.

3) Схему меж об'єктів благоустрою населеного пункту з визначенням балансоутримувачів цих об'єктів, а також меж територій закріплених за підприємствами, установами, організаціями.

Схематично встановлюються межі об'єктів благоустрою населеного пункту з визначенням балансоутримувачів цих об'єктів та межі територій закріплених за підприємствами, установами, організаціями.

До складу графічної частини Правил може бути включена інша технічна документація з питань благоустрою територій населених пунктів.

Технічна документація з питань благоустрою територій населених пунктів (проекти, схеми, карти, атласи тощо) розробляється з метою здійснення комплексу заходів з благоустрою територій, окремих об'єктів благоустрою, їх частин і може бути включена до правил благоустрою території відповідного населеного пункту.

Технічна документація з питань благоустрою населених пунктів погоджується в установленому порядку та затверджується її замовником.

Додаток 7
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

ПРОВЕДЕННЯ РЕМОНТУ ТА УТРИМАННЯ ОБ'ЄКТІВ БЛАГОУСТРОЮ

Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 23.09.03 №154 затверджено Порядок проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою, яким встановлюються правила проведення та обсяги робіт з ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів.

Роботи з ремонту та утримання об'єктів благоустрою мають бути спрямовані на забезпечення та збереження їх технічного та естетичного стану, підвищення експлуатаційних якостей та продовження їх строків служби.

Роботи з ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів поділяють на такі види:

1) Капітальний ремонт.

До капітального ремонту об'єктів благоустрою населених пунктів належать роботи, що спрямовані на відновлення їх експлуатаційних характеристик, збільшення міцності та несучої здатності конструктивних елементів, а також збільшення габаритів об'єктів і окремих їх частин у межах норм.

2) Поточний ремонт.

До поточного ремонту об'єктів благоустрою населених пунктів належать роботи, спрямовані на запобігання дрібним деформаціям і пошкодженням об'єктів благоустрою населених пунктів, на негайну їх ліквідацію.

3) Утримання.

Роботи з утримання об'єктів благоустрою населених пунктів полягають у регулярному проведенні заходів щодо запобігання передчасному зносу об'єктів, забезпечення нормальних умов їх функціонування.

Роботи з капітального ремонту об'єктів благоустрою населених пунктів проводяться за наявності проектно-кошторисної документації, передбаченої Законом України "Про планування та забудову територій", затвердженої в установленому порядку.

Тривалість капітального ремонту визначається проектно-кошторисною документацією та графіком проведення робіт. Графік проведення робіт затверджує балансоутримувач.

Усі незначні відхилення, які виникли в процесі проведення ремонтно-будівельних робіт і не змінюють принципів прийнятого рішення та не впливають на міцність конструкцій, погоджуються з балансоутримувачем та/або з організацією, яка є замовником робіт, а також з проектною організацією, яка розробляла проектно-кошторисну документацію.

Замовник має право в будь-який час перевірити хід і якість робіт, а також

якість матеріалів, що використовуються для ремонту.

У випадках, передбачених будівельними нормами, ремонтно-будівельна організація складає проект організації робіт.

На кожному об'єкті капітального ремонту ремонтно-будівельна організація повинна вести журнал робіт з капітального ремонту, у якому фіксують такі дані: дати найважливіших виробничих етапів; дані про якість застосованих матеріалів; методи проведення робіт; метеорологічні умови; допущені в процесі роботи відхилення від проекту; зауваження осіб, які контролюють ремонтно-будівельні роботи; дати проміжного приймання закінчених частин споруд.

Відповідальність за якість та своєчасне виконання робіт з ремонту та утримання об'єктів благоустрою несе виконавець робіт (підрядник) відповідно до законодавства.

Час проведення робіт з поточного ремонту та утримання вулично-дорожньої мережі, а також проїзної частини штучних споруд, слід призначати з урахуванням інтенсивності руху транспорту та пропускнуєї спроможності вільної для руху проїзної частини.

Забороняється виконувати дорожні роботи (за винятком аварійних) у години "пік".

Роботи з ремонту та утримання об'єктів благоустрою повинні включати заходи щодо дотримання діючих правил техніки безпеки, охорони праці, пожежної безпеки, вимог санітарних норм та охорони навколишнього середовища.

При виконанні дорожніх робіт з ремонту та утримання слід забезпечувати безпеку руху транспорту і пішоходів відповідно до вимог діючих на цей час нормативних документів.

Незалежно від способу проведення робіт усі організації, які здійснюють ремонт об'єктів благоустрою, подають звіти про виконання всіх видів ремонтів.

При умові виконання ремонтних робіт підрядним способом підготовка, складання і виконання договору-підряду проводяться відповідно до діючих у будівництві нормативних документів.

Договір-підряд на роботи, які треба виконувати в першому кварталі, слід укласти не пізніше 20 грудня попереднього року, а на всю річну програму - не пізніше 1 лютого поточного року.

При виконанні ремонтних робіт власними силами договір-підряд не укладається. При цьому балансоутримувач затверджує графік виконання робіт.

Договір щодо розроблення проектно-кошторисної документації укладається балансоутримувачем з проектною організацією згідно із переліком об'єктів для капітального ремонту, затвердженим власником. Проектна організація визначається на конкурсних засадах.

Визначення вартості та укладання договору про розроблення проектно-кошторисної документації з капітального ремонту об'єктів благоустрою здійснюється згідно з діючими нормативними документами.

Склад робочого проекту в повному обсязі проектної документації, яка складається під час виконання комплексних капітальних ремонтів і складних видів робіт вибіркового капітального ремонту:

Розділ 1. Загальна пояснювальна записка.

Розділ 2. Організація ремонтно-будівельних робіт.

Розділ 3. Оцінка впливу на довкілля.

Розділ 4. Робоча документація.

Розділ 5. Кошторисна документація.

Робочі проекти з повним обсягом проектної документації розробляються на підставі інженерно-геодезичних, інженерно-геологічних вишукувань, обмірювальних креслень.

Замовник повинен подати проектній організації (в узгоджених з нею обсягах і строках) такі документи:

завдання на проектування;

архітектурно-планувальне завдання (з копіюванням з генерального плану і типовими поперечними профілями вулиці (дороги);

вихідні дані для складання кошторисів і пропозицій з організації ремонтних робіт;

рішення з питань відчуження присадибних ділянок громадян, знесення та переносу будівель, зелених насаджень (у разі необхідності);

акти на будинки і споруди, зелені насадження, що мають зноситись;

технічні умови на перепланування інженерних мереж (у разі необхідності);

технічні умови Державної автомобільної інспекції України з питань організації дорожнього руху;

технічні умови органів державного пожежного нагляду з питань, що стосуються пожежної безпеки.

Під час виконання вибіркового капітального ремонту і нескладних видів ремонтних робіт робочий проект складається із скороченого обсягу проектно-кошторисної документації, а саме:

Розділ 1. Стисла пояснювальна записка та дефектний акт (із зазначенням обсягів робіт у натуральних одиницях виміру).

Розділ 2. Кошторисна документація.

Розроблення, узгодження та затвердження технічної документації повинно бути завершено в такі терміни:

для об'єктів, що ввійшли до плану капітального ремонту першого кварталу, - не пізніше 1 листопада попереднього року;

для решти об'єктів, що передбачені річним планом капітального ремонту, - не пізніше 1 грудня того року, що передує плановому;

у виняткових випадках - не пізніше ніж за 75 днів строку, передбаченого планом ремонту.

Узгодження проектно-кошторисної документації із зацікавленими організаціями здійснюється замовником разом із проектною організацією, якщо інше не встановлено договором.

Подання проектно-кошторисної документації на затвердження виконується замовником. Захист проектно-кошторисної документації при затвердженні здійснює замовник разом із проектною організацією, якщо інше не встановлено договором.

Проектно-кошторисна документація на капітальний ремонт дійсна

протягом двох років від дня її затвердження. Після закінчення цього строку проектно-кошторисна документація підлягає перегляду, погодженню і перезатвердженню.

Для виконання поточного ремонту складається дефектний акт та розраховується кошторисна вартість.

Кошторисна вартість розраховується за економічно обґрунтованими плановими витратами, визначеними на підставі державних і галузевих нормативів (норм) витрат ресурсів техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок, податків і зборів (обов'язкових платежів та цін у плановому періоді, установлених на підставі прогнозних індексів цін підприємств).

Дефектний акт складається комісією, призначеною власником об'єкта благоустрою, до складу якої включається представник балансоутримувача.

Кошторисну документацію для проведення поточного ремонту затверджує балансоутримувач об'єкта благоустрою.

Вартість утримання об'єктів благоустрою розраховується на підставі економічно обґрунтованих планових витрат, визначених на підставі державних і галузевих нормативів (норм), витрат ресурсів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів та цін у плановому періоді, установлених на підставі прогнозних індексів підприємства). Рівень рентабельності визначають місцеві органи самоврядування, але не вище середнього по галузі.

Ціни на матеріальні ресурси враховуються на рівні цін, установлених при проведенні закупівель на конкурсній основі за участю підприємств-виробників.

Проведення технічної інвентаризації та паспортизації об'єктів благоустрою, інструментальний контроль за станом покриттів проїзної частини вулично-дорожньої мережі, обстеження та випробування мостів та шляхопроводів, діяльність, пов'язана з поводженням з тваринами в населених пунктах, здійснюються за рахунок бюджетних коштів на утримання об'єктів благоустрою.

Технічний нагляд за капітальним і середнім ремонтом об'єктів благоустрою здійснюється балансоутримувачем та/або організацією, яка є замовником робіт.

Основними завданнями технічного нагляду є:

контроль за додержанням проектних рішень, термінів капітального ремонту та вимог нормативно-технічних документів;

перевірка відповідності обсягів, вартості і якості виконаних робіт проектно-кошторисній документації, будівельним нормам і правилам;

перевірка відповідності матеріалів, виробів і конструкцій державним стандартам і технічним умовам, санітарним нормам та висновкам державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

Утримання служб технічного нагляду проводиться за рахунок коштів, що передбачаються у вартості капітального ремонту.

Авторський нагляд здійснюється на підставі договору, укладеного замовником з проектною організацією на весь період капітального ремонту об'єктів благоустрою.

Технічний нагляд за проведенням поточного ремонту здійснює

балансоутримувач об'єкта благоустрою та власник.

Дещо хочеться зупинитися на питаннях технічного нагляду.

Так, балансоутримувач забезпечує належне утримання та своєчасний ремонт об'єкта благоустрою власними силами або може на конкурсних засадах залучати для цього інші підприємства, установи, організації, у тому числі і служби технічного нагляду.

Власник об'єкта благоустрою за поданням його балансоутримувача щорічно затверджує заходи з утримання та ремонту цього об'єкта на наступний рік та передбачає кошти на виконання цих заходів.

Згідно зі ст. 16 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" від імені та в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють відповідні ради.

Таким чином, утримання служб технічного нагляду за виконанням робіт із поточного ремонту та утримання об'єкту благоустрою комунальної власності здійснюється згідно з Законами України "Про місцеве самоврядування в Україні" та "Про благоустрій населених пунктів" за рахунок місцевого бюджету у таких випадках:

надання органом місцевого самоврядування балансоутримувачу об'єкту благоустрою функцій служби технічного нагляду за роботами із поточного ремонту та утримання на об'єктах благоустрою;

створення органом місцевого самоврядування служби технічного нагляду за роботами із поточного ремонту на об'єктах благоустрою;

залучення балансоутримувачем на конкурсних засадах служби технічного нагляду, яка визначена органом місцевого самоврядування, до виконання робіт із поточного ремонту на об'єктах благоустрою;

залучення органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах служби технічного нагляду за роботами із поточного ремонту на об'єктах благоустрою.

Здавання та приймання виконаних робіт з капітального та середнього ремонтів об'єктів благоустрою проводиться відповідно до діючих державних будівельних норм.

Здавання та приймання виконаних робіт з поточного ремонту та утримання об'єктів благоустрою проводиться комісією, яку утворює балансоутримувач. До складу комісії включається представник власника об'єкта благоустрою.

При утриманні об'єктів благоустрою слід пам'ятати, що статтею 86 Кодексу законів про працю України визначено, що запровадження, заміна і перегляд норм праці провадиться власником або уповноваженим ним органом за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником).

Однак для тих сфер де тарифи регулюються законодавством, а це послуги з вивезення побутових відходів, надання послуг та виготовлення предметів ритуальної належності в галузі поховання, застосовують державні норми часу.

Дещо хотілося зупинитись на застосуванні спецтехніки при утриманні та ремонту об'єктів благоустрою. Зокрема, це така спецтехніка як: підмітально-прибиральні машини, піскорозкидувачі, самоскиди, автокрани, автогрейдери,

екскаватори, автопогрузчики, бульдозери, сміттєвози тощо.

Так, упродовж останнього десятиліття серйозних позитивних зрушень щодо оновлення спецтехніки досі не відбулося. Середній показник зношеності спецтехніки у сфері благоустрою становить близько 70%, а в деяких населених пунктах вона амортизована повністю.

За підрахунками, вже зараз для організації належного утримання об'єктів благоустрою тільки в містах потреба у комунальній техніці сягає близько чотирьох тисяч одиниць, для своєчасного проведення ремонтно-будівельних робіт - понад двох тисяч одиниць.

Розуміючи необхідність державної підтримки житлово-комунального господарства Верховною Радою України прийнято Закон України "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства 2009-2014 роки", де передбачено кошти державного бюджету у сумі більше трьох мільярдів гривень на технічне переоснащення житлово-комунального господарства, в тому числі на закупівлю прибиральної техніки та сміттєвозів.

Додаток 8
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

ВИЗНАЧЕННЯ ВІДНОВНОЇ ВАРТОСТІ ОБ'ЄКТІВ БЛАГОУСТРОЮ

Збитки, завдані об'єкту благоустрою в результаті порушення законодавства з питань благоустрою населених пунктів, підлягають відшкодуванню в установленому порядку.

Оцінка завданих збитків проводиться балансоутримувачем у разі:

- 1) протиправного пошкодження чи знищення елементів благоустрою;
- 2) пошкодження чи знищення елементів благоустрою при: ліквідації аварій на інженерних мережах та інших елементах благоустрою; здійсненні ремонту інженерних мереж; видаленні аварійних сухостійних дерев та чагарників; прокладанні нових інженерних мереж; виконанні інших суспільно необхідних робіт.

У випадках пошкодження чи знищення елементів благоустрою, визначених пунктом 2, винна юридична чи фізична особа усуває пошкодження (відновлює елементи благоустрою) власними силами або за домовленістю з балансоутримувачем перераховує на його рахунок суму відновної вартості.

Порядок визначення відновної вартості об'єктів благоустрою затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.06 N 826.

Для визначення відновної вартості об'єкта благоустрою його балансоутримувач утворює комісію, до складу якої включаються представники балансоутримувача і власника зазначеного об'єкта, місцевої держадміністрації (виконавчого органу міської, селищної, сільської ради), спеціалісти з питань благоустрою населеного пункту (далі - комісія). До складу комісії можуть входити представники громадських організацій (за їх згодою). Головою комісії призначається представник балансоутримувача об'єкта благоустрою.

До участі в роботі комісії запрошується юридична чи фізична особа, винна в пошкодженні чи знищенні об'єкта благоустрою.

Комісія проводить обстеження об'єкта благоустрою, встановлює ступінь його пошкодження чи знищення, визначає відновну вартість робіт з його відновлення (відбудови) і складає відповідний акт обстеження об'єкта благоустрою при визначенні його відновної вартості встановленої форми.

Юридична чи фізична особа, винна в пошкодженні чи знищенні об'єкта благоустрою, яка бере участь у роботі комісії, підписує акт обстеження об'єкта. Якщо винна особа не погоджується з актом, вона підписує акт із зауваженнями, які є його невід'ємною частиною.

У разі відмови винної особи взяти участь у роботі комісії або підписати акт – в акті робиться відповідна відмітка.

За відсутності потреби у розробленні проектно-кошторисної документації на відновлення (відбудову) об'єкта благоустрою винна юридична чи фізична

особа повинна забезпечити усунення власними силами пошкодження та/або відновлення (відбудови) об'єкта благоустрою чи перерахувати на рахунок балансоутримувача суму відновної вартості, зазначену в акті обстеження об'єкта.

Якщо виникає потреба у розробленні проектно-кошторисної документації, відповідні витрати відносяться до відновної вартості об'єкта благоустрою.

Роботи з усунення пошкодження та/або відновлення (відбудови) об'єкта благоустрою виконуються винною юридичною чи фізичною особою у строки, визначені письмовим договором з балансоутримувачем об'єкта.

У разі якщо пошкодження чи знищення елементів благоустрою здійснюється балансоутримувачем у ході усунення аварії на власних інженерних мережах чи власних об'єктах або якщо особу, яка пошкодила чи знищила елементи благоустрою, не виявлено, відновлювальні роботи проводяться за рахунок власника об'єкта благоустрою.

Розмір відшкодування збитків, завданих об'єкту благоустрою, визначається балансоутримувачем згідно з наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 03.11.2008 №326 "Про затвердження Методики визначення відновної вартості об'єкта благоустрою".

Розмір відшкодування збитків, завданих об'єкту благоустрою, пов'язаний з усуненням пошкоджень об'єкта благоустрою, що виникли безпосередньо в результаті дій винної особи або як наслідок таких дій, і складається з вартості робіт на його відновлення до стану функціонального використання такого об'єкта, який відповідає вимогам державних стандартів, норм і правил.

Відновна вартість об'єктів благоустрою розраховується на основі економічно обґрунтованих планованих витрат з урахуванням планового прибутку та податку на додану вартість.

Розрахунок відновної вартості об'єкта благоустрою здійснюється на нормативній основі відповідно до економічно обґрунтованих планованих витрат, а також на підставі державних і галузевих нормативів (норм) витрат матеріальних і паливно-енергетичних ресурсів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів), норм і нормативів з оплати праці.

Витрати, об'єктивне нормування яких не можливе, розраховуються з урахуванням економічно обґрунтованих планових витрат за попередній рік, прогнозу індексу зміни цін виробників та на підставі планованих кошторисів.

Склад економічно обґрунтованих планових витрат на роботи з усунення шкоди, завданої об'єкту благоустрою, визначається балансоутримувачем на підставі переліку робіт, визначених комісією і відображених в акті обстеження об'єкта благоустрою.

Відновна вартість об'єкта благоустрою визначається за відновною вартістю окремих елементів благоустрою, які було пошкоджено чи знищено.

До складу відновної вартості може входити вартість розроблення проектно-кошторисної документації на відновлення (відбудову) об'єкта благоустрою у випадках, коли законодавством під час виконання робіт з усунення пошкоджень об'єктів благоустрою передбачено розроблення такої

документації.

У випадку відновлення об'єктів благоустрою шляхом проведення будівельно-монтажних або ремонтно-будівельних робіт відновна вартість об'єктів благоустрою визначається за стандартами, нормами і правилами, які діють у будівництві.

Якщо відновлення об'єкта благоустрою не передбачає виконання будівельно-монтажних або ремонтно-будівельних робіт, відновна вартість об'єкта благоустрою визначається за економічно обґрунтованими планованими витратами.

Визначення економічно обґрунтованих планованих витрат здійснюється з урахуванням витрат, які безпосередньо пов'язані з відновленням об'єкта благоустрою.

До економічно обґрунтованих планованих витрат включаються: планована виробнича собівартість робіт та адміністративні витрати.

До планованої виробничої собівартості належать прямі витрати (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати) та загальновиробничі витрати.

До складу прямих матеріальних витрат включаються витрати, які безпосередньо належать до конкретного об'єкта витрат і пов'язані з використанням:

палива та електроенергії. Такі витрати визначаються на основі чинних цін (тарифів) на паливно-енергетичні ресурси, але не вище цін, що склалися на відповідному ринку;

матеріалів, запасних частин, комплектувальних виробів, напівфабрикатів та інших матеріальних ресурсів для забезпечення технологічного процесу (витрати визначаються на основі норм використання таких ресурсів та чинних цін (тарифів) на них з виключенням вартості зворотних відходів).

До прямих витрат на оплату праці належать витрати, які безпосередньо належать до конкретного об'єкта витрат:

витрати з основної заробітної плати виробничого персоналу, діяльність якого безпосередньо пов'язана з виконанням робіт з відновлення об'єкта благоустрою, що визначаються виходячи з чисельності персоналу за штатним розписом, установлених на підприємстві тарифних ставок (окладів), відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для керівників, фахівців, технічних службовців;

витрати з додаткової заробітної плати виробничого персоналу, діяльність якого безпосередньо пов'язана з виконанням робіт з відновлення об'єкта благоустрою, що визначаються виходячи з розміру встановлених доплат, надбавок, гарантійних і компенсаційних виплат згідно із законодавством, премій, пов'язаних з виконанням виробничих завдань і функцій, оплатою відпусток та іншого невідпрацьованого часу.

До інших прямих витрат зараховують всі інші виробничі витрати, які безпосередньо належать до конкретного об'єкта витрат, а саме:

відрахування на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (до Пенсійного фонду України);

збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у разі

безробіття;

відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;

відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
амортизація основних засобів і нематеріальних активів.

Сума амортизаційних відрахувань для розрахунку вартості робіт з відновлення об'єктів благоустрою населених пунктів визначається з урахуванням руху основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів виробничого призначення у планованому періоді.

Для розрахунку амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів виробничого призначення застосовуються норми, передбачені Законом України „Про оподаткування прибутку підприємств”.

До загальновиробничих витрат належать витрати, які безпосередньо належать до конкретного об'єкта витрат:

витрати на управління виконання робіт (оплата праці апарату управління цехів, дільниць, відрахування на соціальні заходи й медичне страхування апарату управління цехами, дільницями, передбачені законодавством, та витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць тощо);

амортизація основних засобів і нематеріальних активів загальновиробничого призначення;

витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення;

витрати на вдосконалення технологій та організацію виконання відповідних робіт (оплата праці та відрахування на соціальні заходи працівників, зайнятих удосконаленням технології і організації та поліпшенням якості виконання робіт, підвищенням їх надійності, довговічності, інших експлуатаційних характеристик; витрати матеріалів, купівельних комплектувальних виробів і напівфабрикатів, оплата послуг сторонніх організацій тощо);

витрати на утримання виробничих приміщень (страхування майна, ремонт, комунальні послуги, охорону та витрати на оренду);

витрати на обслуговування процесів виконання робіт (оплата праці загальновиробничого персоналу; відрахування на соціальні заходи, медичне страхування робітників та апарату управління виробництвом; витрати на здійснення технологічного контролю за процесами виконання та якістю робіт);

витрати на обов'язкове медичне обстеження працівників підприємства та оплату лікарняних листів за перші п'ять днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, згідно із законодавством;

витрати на охорону праці, техніку безпеки, охорону навколишнього природного середовища;

плата за землю, зайняту виробничими приміщеннями і допоміжними цехами, дільницями;

загальнодержавні податки, збори (обов'язкові платежі): податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів у частині технологічного транспорту, збір за забруднення навколишнього середовища тощо;

місцеві податки і збори (обов'язкові платежі), які передбачені чинним законодавством;

інші витрати (внутрішньо заводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів тощо).

Планована виробнича собівартість продукції зменшується на вартість супутньої продукції, яка реалізується або використовується балансоутримувачем.

До адміністративних витрат належать загальногосподарські витрати безпосередньо пов'язані з відновленням об'єкта благоустрою та спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

витрати на утримання апарату управління та іншого загальногосподарського персоналу (заробітна плата, відрахування);

витрати на службові відрядження;

витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (оренда, страхування майна, ремонт, комунальні послуги, охорона);

винагороди за професійні послуги (юридичні, з оцінки землі, майна тощо);

витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);

амортизація основних засобів, інших матеріальних та нематеріальних активів загальногосподарського використання;

податки і збори (обов'язкові платежі), крім податків, зборів (обов'язкових платежів), що включаються до планової виробничої собівартості продукції, робіт, послуг;

плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;

інші витрати загальногосподарського призначення, які безпосередньо пов'язані з відновленням об'єкта благоустрою.

Адміністративні витрати включаються до економічно обґрунтованих планованих витрат у розмірі, що не перевищує 5 відсотків планованої виробничої собівартості.

Планування витрат, пов'язаних із сплатою податку на прибуток підприємства, здійснюється відповідно до законодавства.

Рівень рентабельності формується з урахуванням необхідності спрямування частини отриманого прибутку на технічне переоснащення підприємства і не повинен перевищувати 12 відсотків економічно обґрунтованих планованих витрат.

Доцільно балансоутримувачам створювати постійно діючі комісії з визначення відновної вартості об'єктів благоустрою. Це дозволить оптимізувати час щодо складання акта обстеження об'єкта благоустрою при визначенні його відновної вартості, зробити відповідні розрахунки розміру відновної вартості та привести в найкоротші терміни об'єкт благоустрою в належний функціональний стан.

Для типових пошкоджень чи знищень елементів благоустрою, при яких необхідно повністю замінити елемент благоустрою із застосуванням типового переліку робіт, власником об'єкта благоустрою, а це в основному органи місцевого самоврядування, необхідно зробити відповідні розрахунки та затвердити постійні відновні вартості об'єктів благоустрою.

До таких типових пошкоджень чи знищень можна віднести – розбиття урн для побутових відходів, світильників або опор (при дорожньо-транспортних пригодах) зовнішнього освітлення, лав, бордюрів, розфарбовування стін, наклейка у невідведених місцях рекламної або агітаційної інформації, утворення несанкціонованих сміттєзвалищ.

Відновна вартість таких робіт як правило визначають з розрахунку відновлення одиниці елементу благоустрою – в штуках, в квадратних метрах або кубічних метрах відновних робіт.

Рекомендується розміщувати в місцевих засобах масової інформації інформацію про відновні вартості типових пошкоджень чи знищень елементів благоустрою, оскільки це позитивно впливає на мешканців щодо збереження об'єктів благоустрою.

Визначення об'єктів благоустрою зелених насаджень розраховується за іншою методикою, яка наведена у третьому розділі цього посібника.

Не слід забувати, що у випадках протиправного пошкодження чи знищення елементів благоустрою із виплатою відновної вартості винна особа несе адміністративну або кримінальну відповідальність в залежності від тяжкості правопорушення.

Додаток 9
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

КОНТРОЛЬ В СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ

Державний контроль.

Контроль у сфері благоустрою населених пунктів спрямований на забезпечення дотримання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та підпорядкування, а також громадянами, у тому числі іноземцями та особами без громадянства, вимог Закону України "Про благоустрій населених пунктів", Правил благоустрою території населеного пункту та інших нормативно-правових актів.

Державний контроль за дотриманням законодавства у сфері благоустрою територій населених пунктів здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства та місцевими державними адміністраціями.

Постановою Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 N1048 затверджено критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері благоустрою населених пунктів, галузі поховання і сфері вивезення побутових відходів та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю).

Ці критерії установлені з метою проведення оцінки господарської діяльності, пов'язаної із забезпеченням належного технічного стану та/або утримання об'єктів, споруд, обладнання, мереж, безпеки для життя і здоров'я населення, із запобіганням виникненню загрози навколишньому природному середовищу, на основі яких визначається ступінь ризику - високий, середній та незначний. До критеріїв належать:

1) стосовно технічного стану та/або утримання об'єктів сфери благоустрою населених пунктів, галузі поховання і сфери вивезення побутових відходів - оцінка:

технічного стану об'єктів;

стану виконання інвестиційних програм у сфері вивезення побутових відходів, а також у межах бюджетного фінансування у сфері благоустрою та у галузі поховання;

стану виконання програм енергозбереження в межах бюджетного фінансування;

стану утримання, поточного та капітального ремонту об'єктів;

2) стосовно соціально-економічної ситуації - оцінка:

рівня загрози з урахуванням імовірності виникнення негативних соціальних і матеріальних наслідків від провадження господарської діяльності та можливих технологічних порушень у процесі експлуатації об'єктів;

забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення; ресурсного потенціалу, необхідного для усунення технологічних порушень в процесі утримання об'єктів;

стану відшкодування збитків та іншої шкоди, заподіяної суб'єктами господарювання внаслідок порушення законодавства;

проведення інвентаризації та паспортизації закріплених за суб'єктами господарювання об'єктів благоустрою;

запобігання передчасному зносу об'єктів;

3) стосовно організації роботи із споживачами - оцінка:

стану укладення та виконання договорів із споживачами відповідно до законодавства;

ефективності досягнення суб'єктами господарювання показників кількості і якості наданих споживачам послуг та їх вартості;

4) стосовно екологічної ситуації - оцінка:

ефективності заходів щодо надійного забезпечення споживачів послугами, що враховують рівень загрози виникнення негативних екологічних наслідків для населення, навколишнього природного середовища від провадження зазначеної господарської діяльності відповідно вимог законодавства;

ефективності заходів щодо запобігання виникненню надзвичайної екологічної ситуації.

Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів з високим ступенем ризику є провадження ними діяльності з утримання:

мостів, пішохідних мостів, підземних переходів, тунелів, естакад, закритих та відкритих водостоків, дренажів, зливостоків;

засобів та обладнання зовнішнього освітлення;

технічних засобів регулювання дорожнього руху;

будівель та споруд системи інженерного захисту територій;

місць поховання (кладовищ, колумбаріїв, крематоріїв);

полігонів та звалищ для твердих побутових відходів, великогабаритних побутових відходів, ремонтних побутових відходів; зливних станцій для рідких побутових відходів;

сміттєспалювальних та сміттєпереробних заводів.

Критеріями віднесення суб'єктів господарювання до групи суб'єктів із середнім ступенем ризику є провадження ними діяльності з утримання:

парків (гідропарків, лугопарків, лісопарків, парків культури та відпочинку, парків - пам'яток садово-паркового мистецтва, спортивних, дитячих, історичних, національних, меморіальних та інших), рекреаційних зон, садів, скверів та майданчиків;

майданів, площ, бульварів, проспектів, вулиць, доріг, внутрішньоквартальних проїздів, тротуарів;

пляжів;

місць невідомих поховань, зареєстрованих в установленому порядку;

сміттєперевантажувальних та сміттєсортувальних станцій (заводів).

До суб'єктів господарювання з незначним ступенем ризику належать інші суб'єкти господарювання, не віднесені до суб'єктів господарювання з високим

та середнім ступенем ризику.

Планові заходи державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері благоустрою населених пунктів, галузі поховання і сфері вивезення побутових відходів здійснюються:

- з високим ступенем ризику - не частіше ніж два рази на рік;
- із середнім ступенем ризику - не частіше ніж один раз на рік;
- з незначним ступенем ризику - не частіше ніж один раз на три роки.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2008 N798 затверджено Положення про Державну житлово-комунальну інспекцію України.

Державна житлово-комунальна інспекція України є урядовим органом, що діє у системі Міністерства з питань житлово-комунального господарства України, відповідальний перед Кабінетом Міністрів України, підзвітний та підконтрольний Міністрові з питань житлово-комунального господарства.

Основними завданнями Державної житлово-комунальної інспекції України є:

участь відповідно до компетенції у реалізації державної політики у сфері житлово-комунального господарства;

здійснення в межах своїх повноважень державного контролю (нагляду) за дотриманням законодавства, стандартів, нормативів, норм, порядків і правил у сфері житлово-комунального господарства.

Державна житлово-комунальна інспекція України здійснює:

державний контроль за дотриманням: виконавцями/виробниками житлово-комунальних послуг, стандартів, нормативів, норм, порядків і правил у сфері житлово-комунального господарства; суб'єктами у сфері житлово-комунального господарства законодавства, стандартів, нормативів, норм, порядків і правил стосовно утримання, обслуговування, експлуатації, утримання, обслуговування і використання житлового фонду, кількості та якості житлово-комунальних послуг, формування цін/тарифів на житлово-комунальні послуги, а також у сфері благоустрою населених пунктів та галузі поховання;

державний нагляд за виконанням: робіт з утримання, обслуговування та використання житлового фонду відповідно до стандартів, нормативів, норм, порядків і правил; інвестиційних і регіональних програм розвитку житлово-комунального господарства;

виконує інші функції відповідно до покладених на неї завдань.

Державна житлово-комунальна інспекція України має право:

безперешкодного доступу в установленому порядку до об'єктів сфери житлово-комунального господарства незалежно від форми власності;

вимагати припинення дій, що перешкоджають здійсненню державного контролю (нагляду);

складати в установлених законом випадках протоколи про адміністративні правопорушення, приймати рішення про накладення штрафів та застосовування інших санкцій до суб'єктів господарювання;

видавати в установлених законом випадках суб'єктам господарювання;

фіксувати процес здійснення планового (позапланового) заходу чи кожен окрему дію за допомогою засобів аудіо- та відеотехніки;

призначати проведення експертизи, технічної діагностики обладнання (окремих частин обладнання), одержувати пояснення, довідки, документи, матеріали, відомості з питань, що виникають під час здійснення державного контролю (нагляду);

залучати спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій за погодженням з їх керівниками до розгляду питань, що належать до її компетенції;

одержувати в установленому порядку від міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств інформаційні матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

залучати в установленому порядку незалежних експертів і спеціалізовані організації для проведення перевірок та підготовки висновків з питань, що належать до її компетенції;

скликати наради з питань, що належать до її компетенції;

брати в установленому порядку участь у роботі комісій з розслідування причин і наслідків аварій, що сталися на об'єктах сфери житлово-комунального господарства;

передавати органам дізнання і досудового слідства акти перевірок та інші матеріали з питань, що належать до її компетенції;

здійснювати захист у суді своїх прав та законних інтересів.

Також, відповідно до статті 10 "Про міліцію" органи внутрішніх справ зобов'язані контролювати утримання в належній чистоті вулиць, прибудинкових територій і дворів у містах та інших населених пунктах.

Органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби контролюють питання, пов'язані з порушенням державних санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм.

Органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі екології та природних ресурсів України контролюють питання щодо забруднення навколишнього природного середовища.

Самоврядний контроль.

Такий контроль у сфері благоустрою населених пунктів здійснюється сільськими, селищними, міськими радами та їх виконавчими органами.

Для здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, виконанням Правил благоустрою території населеного пункту, в тому числі організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян, утримання в належному стані закріплених за підприємствами, установами, організаціями територій, сільські, селищні, міські ради можуть утворювати інспекції з благоустрою населених пунктів.

Основними завданнями інспекції з благоустрою населеного пункту є:

контроль за станом благоустрою населеного пункту;

контроль за дотриманням правил благоустрою населеного пункту;

сприяння розвитку та поліпшенню стану благоустрою населеного пункту;

притягнення винних до відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;

профілактика запобігання правопорушень в сфері благоустрою населеного пункту.

Інспекція з благоустрою населеного пункту відповідно до покладених на неї завдань:

проводить рейди та перевірки територій та об'єктів населеного пункту щодо стану їх благоустрою;

проводить рейди та перевірки додержання підприємствами, установами, організаціями і громадянами законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;

здійснює складання протоколів про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів для притягнення винних до відповідальності;

забезпечує подання позовів до суду про відшкодування шкоди, завданої об'єктам благоустрою внаслідок порушення законодавства з питань благоустрою населених пунктів, Правил благоустрою території населеного пункту;

вживає заходів щодо зупинення робіт, які проводяться самовільно і порушують стан благоустрою населеного пункту;

сприяє забезпеченню чистоти і порядку в населеному пункті, очищенню територій та об'єктів від побутових відходів, безхазяйного майна, самовільно розміщених об'єктів та елементів;

приймає участь у контролі за якістю матеріалів і виробів та проведенням робіт з будівництва, ремонтів та утримання територій та об'єктів благоустрою;

здійснює контроль за виконанням заходів та приписів з приведення до належного стану територій та об'єктів благоустрою населеного пункту;

приймає участь в обговоренні проектів благоустрою територій та об'єктів благоустрою населеного пункту, іншої технічної документації з питань благоустрою і вносить відповідні пропозиції на розгляд органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій;

вносить пропозиції щодо розвитку та поліпшення стану благоустрою територій населеного пункту, удосконалення Правил благоустрою території населеного пункту;

приймає участь та безпосередньо розглядає звернення та скарги підприємств, установ, організацій і громадян з питань, що відносяться до компетенції інспекції з благоустрою населеного пункту;

залучає громадських інспекторів з благоустрою до участі в перевірках;

приймає участь у координації діяльності та навчанні громадських інспекторів з благоустрою;

здійснює профілактику запобігання порушенням законодавства в сфері благоустрою населених пунктів;

інформує відповідні сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи про результати рейдів та перевірок;

готує матеріали та пропозиції на засідання колегій і нарад сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів з питань, що відносяться до компетенції інспекції з благоустрою населеного пункту, а також ініціює їх проведення;

здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

Рекомендується при визначені чисельності інспекції з благоустрою населеного пункту виходити із розрахунку: 1 інспектор на кожні 10 тис. мешканців населеного пункту.

Створення інспекцій з благоустрою, фінансування яких здійснюватиметься за рахунок коштів бюджетів населених пунктів, самоокупна справа. Достатньо лише виявити близько 10 правопорушень на місяць і витрати з утримання інспектора компенсується за рахунок мінімальних штрафів. Звісно, декількома протоколами на місяць інспектор не обійдеться, а це вже прямий дохід до місцевого бюджету. А роботи у цьому напрямку достатньо.

Однак не штрафами населений пункт і його влада отримає позитивний результат, а завдяки наведенню елементарного порядку у сфері благоустрою і навчанню мешканців до порядку.

Громадський контроль.

Здійснюється громадськими інспекторами благоустрою населених пунктів згідно з наказом Мінбуду від 16.01.07 №7 затверджено Положення про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів".

Діяльність громадських інспекторів організовують та координують місцеві державні адміністрації.

Громадські інспектори у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами і стандартами щодо вимог з благоустрою населених пунктів, наказами центрального органу виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства, наказами та розпорядженнями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів, Правилами благоустрою територій, затвердженими в установленому порядку, у відповідному населеному пункті та зазначеним Положенням.

Громадськими інспекторами можуть бути громадяни України, що досягли 18 років, мають досвід роботи у сфері благоустрою та пройшли співбесіду в відповідній місцевій державній адміністрації.

Громадянин, який бажає бути громадським інспектором, подає до відповідної місцевої державної адміністрації письмову заяву довільної форми. До заяви може додаватись подання організації, що його рекомендує, або письмове клопотання відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації з питань житлово-комунального господарства, до відання якого належать питання з благоустрою населеного пункту.

Громадські інспектори призначаються відповідними місцевими державними адміністраціями після проходження співбесіди та виявлення претендентом знань з основ законодавства з питань благоустрою населених пунктів.

Громадські інспектори отримують посвідчення встановленого зразка, що підтверджують їх повноваження.

Посвідчення громадського інспектора благоустрою населених пунктів видають відповідні місцеві державні адміністрації терміном на один рік із щорічним продовженням за результатами оцінки щоквартальних та щорічного звітів громадського інспектора про виконану роботу.

У посвідченні громадського інспектора визначається територія, у межах якої він може здійснювати свої повноваження.

Громадські інспектори виконують роботу на громадських засадах, без звільнення від основної роботи і без додаткової оплати праці.

Громадський інспектор повинен пройти інструктаж у відповідній місцевій державній адміністрації, якою видано посвідчення, з питань здійснення інспекційних перевірок, складання за їх результатами протоколів про правопорушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів та інструктаж з техніки безпеки.

Громадські інспектори працюють у тісній взаємодії з відповідними місцевими державними адміністраціями, які призначили їх і видали посвідчення громадського інспектора благоустрою населених пунктів, іншими державними органами, які здійснюють контроль за станом та утриманням об'єктів благоустрою населених пунктів.

Кожний громадський інспектор закріплюється за відділом або сектором відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації з питань житлово-комунального господарства, до відання якого належать питання з благоустрою населеного пункту, сфера діяльності яких збігається з галузевим напрямком діяльності громадського інспектора.

Керівник структурного підрозділу відповідної місцевої державної адміністрації, за яким закріплений громадський інспектор:

надає йому практичну і методичну допомогу з питань здійснення громадського контролю за додержанням законодавства у сфері благоустрою та Правил благоустрою території населеного пункту;

координує його діяльність;

проводить з ним навчання, ознайомлює його з новими законодавчими та нормативними документами, які регулюють здійснення громадського контролю;

залучає його до участі в перевірках, які збігаються з напрямком діяльності громадського інспектора;

оформляє в установленому законодавством порядку направлення для громадського інспектора на проведення перевірок;

приймає та аналізує щоквартальні та щорічні звіти громадських інспекторів благоустрою населеного пункту;

уносить подання про продовження терміну виконання функцій громадського інспектора благоустрою населених пунктів.

Громадські інспектори мають право:

брати участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю рейдів та перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;

проводити перевірки, складати протоколи про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів і подавати їх органам державного контролю у цій сфері для притягнення винних до відповідальності;

надавати допомогу органам державного контролю у сфері благоустрою населених пунктів у діяльності щодо запобігання порушенням законодавства

про благоустрій населених пунктів;

здійснювати інші повноваження відповідно до закону.

Громадські інспектори зобов'язані:

дотримуватись вимог чинного законодавства та вимог цього Положення при проведенні рейдів та перевірок;

сумлінно виконувати покладені на них завдання та інформувати відповідні структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, за якими закріплені громадські інспектори, про результати рейдів та перевірок безпосередньо після їх закінчення;

щокварталу до 5 числа наступного за звітним кварталом та не пізніше 15 січня наступного за звітним року подавати до відповідної місцевої державної адміністрації, якою призначено громадського інспектора благоустрою населених пунктів, щоквартальні та щорічний звіти про проведenu роботу.

Місцева державна адміністрація, яка призначила громадського інспектора, має право позбавити його права виконувати обов'язки громадського інспектора благоустрою населених пунктів з анулюванням відповідного посвідчення у разі:

ненадання у встановлені терміни щоквартальних та щорічного звітів або негативної їх оцінки;

неналежного виконання ним обов'язків громадського інспектора;

учинення громадським інспектором порушень законодавства з питань благоустрою населених пунктів, перевищення повноважень, а також учинення інших протиправних дій при виконанні обов'язків громадського інспектора благоустрою населених пунктів.

Рішення про позбавлення права виконувати обов'язки громадського інспектора благоустрою населених пунктів з анулюванням відповідного посвідчення приймається відповідною місцевою державною адміністрацією.

Також, наказом Мінжитлокомунгоспу від 11.12.2009 N390 затверджено Положення про громадського інспектора у сфері житлово-комунального господарства. Такі громадські інспектори підпорядковані Держжитлокомунінспекції. До сфери їх дії також підпадають питання благоустрою населених пунктів.

Додаток 10
до Методичних рекомендацій
з перепідготовки та підвищення
кваліфікації фахівців сфери
благоустрою населених пунктів

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ БЛАГОУСТРОЮ

До відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів притягаються особи, винні у:

порушенні встановлених державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів;

проектуванні об'єктів благоустрою населених пунктів з порушенням затвердженої в установленому законодавством порядку містобудівної документації та державних будівельних норм;

порушенні встановлених законодавством екологічних, санітарно-гігієнічних вимог та санітарних норм під час проектування, розміщення, будівництва та експлуатації об'єктів благоустрою;

порушенні правил благоустрою територій населених пунктів;

порушенні режиму використання і охорони територій та об'єктів рекреаційного призначення;

самовільному зайнятті території (частини території) об'єкта благоустрою населеного пункту;

пошкодженні (руйнуванні чи псуванні) вулично-дорожньої мережі, інших об'єктів благоустрою населених пунктів;

знищенні або пошкодженні зелених насаджень чи інших об'єктів озеленення населених пунктів;

забрудненні (засміченні) території населеного пункту;

неналежному триманні об'єктів благоустрою, зокрема покриття доріг, тротуарів, освітлення територій населених пунктів тощо.

Притягнення осіб, винних у порушенні законодавства у сфері благоустрою населених пунктів, до відповідальності, не звільняє їх від обов'язку відшкодування шкоди, завданої внаслідок порушення вимог законодавства.

Шкода, завдана внаслідок порушення законодавства з питань благоустрою населених пунктів, підлягає компенсації, як правило, в повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення незалежно від сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища та погіршення якості природних ресурсів у розмірах, які визначаються на підставі затверджених у встановленому порядку такс, методик, розрахунків щодо обрахування шкоди. Відсутність таких такс, методик, розрахунків не може бути підставою для відмови у відшкодуванні шкоди. У такому разі шкода компенсується за фактичними витратами, затвердженими в установленому порядку рішенням органу місцевого самоврядування, на облаштування одного

квадратного метра території міста або базової вартості одного квадратного метра землі на відновлення порушеного стану об'єкта благоустрою або довкілля.

Кодексом України про адміністративні правопорушення встановлена наступна відповідальність, яка пов'язана з порушенням вимог законодавства в сфері благоустрою.

Стаття 42. Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм.

Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 1 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-340 грн.) і на посадових осіб - від 6 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (102-425 грн.).

Стаття 82. Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення.

Порушення вимог щодо поводження з відходами під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення або захоронення - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 20 до 80 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 – 1360 грн.) і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 грн.).

Стаття 82-3. Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними.

Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (51-85 грн.).

Стаття 82-4. Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу.

Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у галузі охорони навколишнього природного середовища - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 2 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34-85 грн.).

Стаття 82-5. Порушення правил передачі відходів.

Передача відходів з порушенням установлених правил на зберігання, оброблення або видалення підприємствам чи організаціям, що не мають відповідного дозволу на проведення цих операцій, - тягне за собою накладення штрафу на громадян від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-51 грн.) і на посадових осіб - від 2 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34-85 грн.).

Стаття 82-6. Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів.

Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв з оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золовідвалів тощо) - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 2 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (34-85 грн.).

Стаття 150. Порушення правил користування жилими будинками і жилими приміщеннями.

Порушення правил користування жилими приміщеннями, санітарного утримання місць загального користування, сходових кліток, ліфтів, під'їздів, придомових територій, порушення правил експлуатації жилих будинків, жилих приміщень та інженерного обладнання, безгосподарне їх утримання, а також самовільне переобладнання та перепланування жилих будинків і жилих приміщень, використання їх не за призначенням, псування жилих будинків, жилих приміщень, їх обладнання та об'єктів благоустрою - тягнуть за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-51 грн.) і попередження або накладення штрафу на посадових осіб – від 3 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (51-119 грн.).

Стаття 152. Порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів.

Порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від 20 до 80 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 – 1360 грн.) і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 грн.).

Стаття 153. Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів.

Знищення або пошкодження зелених насаджень, окремих дерев, чагарників, газонів, квітників та інших об'єктів озеленення в населених пунктах, невжиття заходів для їх охорони, а також самовільне перенесення в інші місця під час забудови окремих ділянок, зайнятих об'єктами озеленення, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-51 грн.) і на посадових осіб - від 3 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (51-119 грн.).

Стаття 154. Порушення правил тримання собак і котів.

Тримання собак і котів у місцях, де це заборонено відповідними правилами, чи понад установлену кількість, чи незареєстрованих собак, або приведення в громадські місця, або вигулювання собак без повідків і намордників (крім собак, у реєстраційних свідоцтвах на яких зроблено спеціальну відмітку) чи в невідведених для цього місцях - тягне за собою попередження або накладення штрафу на громадян від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17-51 грн.) і попередження або накладення штрафу на посадових осіб - від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян(51-85 грн.).

Ті самі дії, що спричинили заподіяння шкоди здоров'ю людей або їх майну, а так само повторне протягом року вчинення порушення з числа передбачених частиною першою цієї статті - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварин (51-85 грн.) і на посадових осіб - від 4 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (68-119 грн.).

Органи, установи та заклади державної санітарно-епідеміологічної служби розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням державних санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм.

Розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення в межах територій та об'єктів нагляду, мають право: головний державний санітарний лікар України та його заступники, головні державні санітарні лікарі Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, головні державні санітарні лікарі районів, міст, районів у містах; лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів, установ і закладів державної санітарно-епідеміологічної служби (статті 42, 82, 82-3, 82-4, 82-5, 82-6).

Органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі екології та природних ресурсів України розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 82, 82-3, 82-4, 82-5, 82-6 (крім порушень санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм).

Розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право Головний державний інспектор України з охорони навколишнього природного середовища та його заступники, головні державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва і Севастополя та їх заступники, головні державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища Чорного, Азовського морів та їх заступники, старші державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища, державні інспектори з охорони навколишнього природного середовища (статті 82, 82-3, 82-4, 82-5, 82-6), старшими державними інспекторами та державними інспекторами з охорони навколишнього природного середовища штраф до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за правопорушення (стаття 153 – може стягуватися на місці).

Адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 150, 152, частиною першою статті 154.

Адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 150, 152.

Виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 152.

Судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені

частиною другою статті 154.

У справах про адміністративні правопорушення протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи відповідних органів. Так, протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи:

органів внутрішніх справ (статті 152, 154);

посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад (статті 150, 152, 153, 154);

член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (статті 82, 152, 153, 154);

громадський інспектор з охорони довкілля (статті 82, 153);

Протокол надсилається органі (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення. Протокол не складається в разі вчинення адміністративних правопорушень, передбачених статтею 153, якщо розмір штрафу не перевищує 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо особа не оспорує допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається.

Протоколи не складаються і в інших випадках, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

З метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в міліцію.

Доставлення порушника має бути проведено в можливо короткий строк.

Перебування доставленої особи у штабі громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону чи громадському пункті з охорони громадського порядку, приміщенні виконавчого органу сільської, селищної ради не може тривати більш як одну годину, якщо не встановлено інше.

У випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення допускаються адміністративне затримання особи. Адміністративне затримання провадиться органами внутрішніх справ.

В деяких випадках за правопорушення в сфері благоустрою з тяжкими наслідками або які могли б призвести до таких наслідків може наступати кримінальна відповідальність відповідно до Кримінального кодексу України.

**Директор Департаменту благоустрою,
комунального обслуговування
та міського електротранспорту**

О.П. Ігнатенко